

Közgyűlések. A kir. közjegyzők országos egyesülete, nyugdíjegyesülete és a budapesti kir. közjegyzői kamara múlt hó 23-án tartották meg ez évi rendes közgyűléseiket. Helyszűke miatt lapunk legközelebbi száma hozza a részletes tudósításokat.

*

Személyi hírek. Meghalt *dr. Fáy Andor* szászrégeni kir. közjegyző. Állásáról lemondott *dr. Dunai Endre* naszódi kir. közjegyző.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti:	Szerkesztőség és kiadó- == hivatal ==
Egész évre . . 10 kor.	DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.	Budapest, Andrassy-út 9.
Félévre . . . 6 "	Főmunkatárs: DR. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	

Tartalom: A tilos és a jó erkölcsökbe ütköző szerződésekről. — Felsőbirósági határozatok. — Lapszemle. — Közlemények. — Külföld.

A tilos és a jó erkölcsökbe ütköző szerződésekről.

(Folytatás.)

II.

Tilos és semmis nemcsak az az ügylet, melyet a törvény kifejezett rendelkezése tilt, hanem az is, melynek érvénytelensége a *jó erköcsökkel vagy a közrenddel* való ellenkezéséből, külön törvényes tilalom nélkül is, önként következik.

„Az állandóan követett birói gyakorlat szerint a szerződések érvényét épen a helyes magánjogi elveknél fogva érinthetik olyan körülmények is, melyek a magánjogi szabályokban esetenként felsorolva nincsenek; ilyenek lehetnek azok, melyek egyenesen a jó erköcsökbe ütköznek.“ (Curia 1905. jan. 17. G. 703/04.) Ennek felel meg a tételes törvény, az 1874 : XXXV. t.-cz. 59. § 2-ik bekezdése és így rendelkezik a magyar polg. tkv. terv. 956. §-a is.

Az u. n. turpis causa esetei a dolog természeténél fogva kimerítően fel nem sorolhatók, hanem szorítkoznunk kell egyrészt bizonyos elvi szempontok kiemelésére, másrészt az uralkodó fel fogást feltüntető birói gyakorlat ismertetésére.

Ahhoz, hogy a jó erköcsökbe ütköző és ennél fogva semmis szerződésről lehessen szólni, nem elegendő a szerződésnek általá-

ban erkölcstelen volta, hanem közelebből az szükséges, hogy *tartalma* legyen erkölcstelen. Ennélfogva nem tartozik ide az az eset, amikor az egyik fél megtévesztés vagy jogellenes fenyegetés által, vagyis erkölcstelen eszközök felhasználásával bírja reá a másikat a szerződés megkötésére, mely a megtévesztett vagy a megfélemlített fél által ugyan ez okból megtámadható, de azért nem tekinthető a jó erkölcsökbe ütköző szerződésnek és ennélfogva nem is semmis. Mert nem a szerződő felek viselkedésének, hanem magának az ügyletnek, existenciájának kell a jó erkölcsökkel ellenkeznie. Továbbá valamely szerződésnek a jó erkölcsöz való viszonya nem fordul meg azon indító okok erkölcsös vagy erkölcstelen voltán, amelyek a feleket a szerződés megkötésére bírták. Abból, hogy az indokok erkölcstelenek, még nem következik, hogy a szerződés a jó erkölcsökkel ellenkezik és ennélfogva semmis. Hogy a merőben belső és külsőleg nem jelentkező indokokból kifolyóan erkölcstelen szerződést érvényesnek kell tartanunk, azt már a forgalom biztonsága is megkívánja. Másrészt azonban a szerződés tartalma a kellő világításba csupán az indító okok vizsgálata mellett helyezhető és erkölcstelennek mutatkozhatik épen azon intencionál jogva, amelylyel a felek a szerződést megkötötték és azért a szerződés tárgyi ismérvei a felek indokaival kapcsolatban mérlegelendők és semmisnek tekintendő az a szerződés, melynek tartalma akár magában, akár a felek intenciójával kapcsolatban erkölcstelennek mutatkozik. A kellő határokat megvonni a gyakorlat van hivatva és lesz módunkban az alábbiakban a judicaturában felmerült egyes esetek kapcsán erre a kérdésre visszatérni.

Ha a szerződésnek erkölcstelen indokból való megkötése magábanvéve nem is, de már a jó erkölcsökkel való ellenkezését eredményezi, ennek az indoknak a szerződés *feltételül* való kikötése. Az, hogy valamely erkölcstelen természetű viszony, állapot vagy körülmény indítja a feleket a szerződés megkötésére, ha ez az indító ok a szerződés tartalmában egyébként nem nyilvánul, a fent kifejtettek szerint nem okozza annak semmisségét, de ha a szerződés hatálya olyan viszonyoktól, állapottól vagy körülményektől tétetik függővé, amelyekhez jogi hatásokat fűzni a jó erkölcsökkel ellenkezik, akkor maga a szerződés is ellenkezik azokkal.

Azt, hogy milyen szerződési tartalom ütközik a jó erkölcsökbe, kimerítően meghatározni, amint már említettük, nem lehet. Erkölcs-

telen elsősorban az a szerződés, melyben a jó erkölcsökkel ellenkező szolgáltatás köteleztetik vagy jelöltetik meg valamely ellenszolgáltatás feltételül. De erkölcstelen az a szerződés is, mely valamely önmagában véve megengedett és a jó erkölcsökkel nem ellenkező cselekvésre irányul, ha az utóbbi oly természetű, hogy annak szerződési kötelezése vagy ellenszolgáltatástól való függővé tétele ellenkezik a jó erkölcsökkel. A vallásváltás, a házastársak elválása, a büntető feljelentés visszavonása, a versenytől való tartózkodás stb. önmagukban se nem tiltott, se nem erkölcstelen tények, de azoknak szerződési kötelezése, anyagi előnyöktől való függővé tétele ellenkezik a jó erkölcsökkel.

A jó erkölcsökkel való ellenkezés kérdése általában az *uralkodó közfelfogás* szerint ítélandó meg. Nem az erkölcsiség követelményeiről való elméleti szempontok irányadóak; nem a szerződésnek az egészséges társadalmi viszonyokkal való egyezése a döntő, hanem az, hogy megfelel-e a szerződés a jó erkölcsökről *tényleg* uralkodó közfelfogásnak. Vagyis nem az ideális, hanem a tényleges erkölcsi világnézet az irányadó. A házasságkötésnek anyagi előnyöktől való függővé tétele bizonyára nem felel meg a házasság intézményéről való etikai felfogásnak. Mindazonáltal az uralkodó közfelfogás nem tekinti erkölcstelennek, hogy a házasságra lépés feltételül hozomány adása köttessék ki, és így a házasság megkötése által anyagi ellenszolgáltatás követeléséhez való jog érvényesen szerezhető.

A jó erkölcsökkel ellenkező szerződésekkel ugyanazon szempont alá esnek azok, melyek a *közrenddel* ellenkeznek. A közrendbe ütköző szerződés egyúttal ugyan erkölcstelennek is lesz tekinthető, egyes esetekben azonban, pl. az iparszabadság, egyesülési szabadság elveibe ütköző szerződéseknel ez kétséges lehet. Az ilyen szerződések elismerése ellen pedig a közérdek ép úgy szól és azért fennálló jogunk, nevezetesen a birói gyakorlat és a közj. törv. 59. §-a, azokat a jó erkölcsökkel ellenkező szerződésekhez hasonlóan bírálja el és tekinti semmiseknek. Így rendelkezik a magyar polg. tkv. terv. 956. §-a is, ellentétben a német ptk.-el, mely abból a felfogásból indulva ki, hogy a „közrend“ fogalma alig határozható meg és ahol a modern társadalmi rend alapelveiről, az egyéni, az ipar, a lelkiismereti szabadságról van szó, a jó erkölcsök is tiltják a korlátozást, a közrendre való hivatkozást, az első tervezettől eltérve, mellőzte.

Abból, hogy az ügyletnek magának — noha esetleg csak a tartalmán kívül eső körülményekből megállapíthatólag — kell a jó erkölcsökkel ellenkeznie, az következik, hogy az u. n. *abstract* szerződés, melynél a kötelezettség a jogi októl a *causa*-tól függetlenül és attól elvontan, merőben az akaratkijelentésen alapszik, sohasem ütközhetik a jó erkölcsökbe, mert erkölcstelen mindig csupán a *causa*, de nem maga a jogkötelezés lehet, az indokok erkölcstelen volta pedig nem elegendő. Fennálló jogunk az *abstract* ügyletet csupán a hitelforgalomban az egyoldalú fizetési ígéretet képező váltó alakjában ismeri, a gyakorlat pedig a váltótörvény 92. §-a alapján és annak korlátai között azzal szemben is megengedi a váltókötelezettség, ha nem is jogi, de tényleges alapjául szolgáló *causa* erkölcstelen voltára való hivatkozást. (Curia 1893. okt. 16. 1339. sz.) Ellenben az ingatlanokon való tulajdon- és zálogjogszerzéshez, ahol az *abstract* szerződéseknek legnagyobb és nevezetesen a német ptk.-ben már elismert jelentősége van, fennálló jogunk megkivánja a jogcím, a *causa* kitételét, mint a szerzés, a telekkönyvi bekebelezés lényeges kellékét. Ebből természetesen következik, hogy ha valamely ügylet a jó erkölcsökbe ütköző voltánál fogva semmis „az annak alapján eszközölt telekkönyvi bejegyzések is, mint eredetben érvénytelenek, bármelyik érdekelt fél által megindított törlési per folytán törlendő” (Curia 5830/1875. sz.) és hogy „a közerkölcsbe ütköző, érvénytelen alapon és címen szerzett tulajdonjog törlésére irányuló kereset jogosult” (Curia 1898. nov. 22. 4164. sz.)

A most idézett ítéletek helyesen állapítják meg a jó erkölcsökbe vagy a közrendbe ütköző ügylet semmisségének azt a jelentőségét, hogy abból nemcsak kereset nem érvényesíthető a kötelezett szolgáltatás teljesítésére, hanem hogy az annak alapján történt teljesítés vissza is követelhető, vagyis mint fenti esetekben a telekkönyvi teljesítés is semmis. Birói gyakorlatunk e tekintetben azonban épen nem egyöntetű. Leggyakrabban csak az mondatik ki, hogy az erkölcstelen jogügylet „kereset jogalapjául” nem szolgálhat, sőt a Curia 1905. jan. 19-én 2438. sz. a. kelt ítéletében kifejezetten arra a nyilván téves álláspontra helyezkedik, hogy „a közerkölcsbe ütköző szerződés csak akkor nem részesülhet jogvédelemben, ha abból valaki jogokat még csak érvényesíteni akar, de a már érvényesített átadás által teljesített szerződés az átruházó által, aki a szerződés erkölcstelen célzatának tudatában azt telje-

sítette, nem hatálytalanítható.” A Curia tehát a *naturalis obligatió*t tartalmazó, kereset nélküli szerződésekkel téveszti össze az erkölcstelen, semmis szerződéseket.

Birói gyakorlatunkból már most, a jó erkölcsökbe ütköző szerződéseknek leginkább előforduló következő eseteire utalhatunk.

14. A jó erkölcsökbe ütközik minden ügylet, melynek alapját a felek *házasságon kívüli szerelmi viszonya, együttélése képezi*, akár oly értelemben, hogy a szolgáltatás kifejezetten annak feltétele mellett vagy annak viszonzása gyanánt köteleztetett, akár pedig csak úgy, hogy „a tényleg fennálló viszonyra való tekintettel az ügylet nyilván annak létesülése, fentartása vagy előmozdítása végett létesült;” ugyszintén akár magából az ügyletből, akár pedig csupán a tényleges körülményekből állapított meg, ez az érvényes kötelezettségvállalás jogalapjául nem szolgálhat „a házasság fogalmával ellenkező”, a közerkölcsbe ütköző, „*turpis causa* természetével bíró viszony”.

Érvénytelen „egy kávéházi pénztárosnőnek tett azon kötelező ígéret, hogy ha keresetével felhagy és külön lakást tartva, kizárólag alperesnek él, tőle havonként 60 frtot és a viszony megszűntetése esetében 6000 frtot kap” (Curia 1891. decz. 11. 5749. sz.) Nem érvényesíthető egy nőnek adott lakás és tartásra alapított igény, mert „alperes felperes tudtával azért adta a nőt hozzá lakásra és tartásra, hogy azt ott látogathassa és vele a fennállott szerelmi viszonyt neje előtt eltitkolva, zavartalanul folytathassa.” (Curia 1895. febr. 27. 1162. sz.)

A szülők által elvállalt az a kötelezettség, hogy fiuknak esetleg születendő törvénytelen gyermeke részére tartásdíjat fognak fizetni, érvénytelen, mert a tartás iránti kötelezettség a nemzés tényén alapul és a természetes apát terheli, más egyénre pedig csak mint hagyatéki vagy valamely vagyonnal járó teher szállhat; amennyiben pedig ez a kötelezettség a fiú ágyassági viszonyának támogatására irányul, a jó erkölcsökbe ütközik. (Curia 1902. jan. 31. I. G. 532. Ugyanúgy 804/904, 207/905 és 570/905. sz. curiai ítéletek.) Ugyanazért nem állapít meg érvényes kötelmet, nevezetesen a törvénytelen gyermek tartására vonatkozó kötelezettséget a szülők azon kijelentése, hogy „az ágyassági viszonyból eredő minden bajért jót állanak.” (Curia 1903. márcz. 7. I. G. 592.) Érvénytelenek mindazon kötelezések, melyek tényleg fennálló ágyassági viszony mellett „a házasság elmaradásából származó kárpótlás

czímén“ történnek. (Curia 1892. márcz. 3. 5665. és 1897. jun. 10. 1767.) Sőt érvénytelen a nőnek, akivel a férfi szerelmi viszonyban élt, kötelezett járadék „tekintettel arra, hogy vele oly viszonyban, melyből kötelezve lenne nem volt és így megállapítható, hogy a kötelezettség vállalásának alapja a szerelmi viszony volt.“ (Curia 1906. szept. 14. 2284.) Ellenben a nőnek átadott kötelezvény érvényes jegyajándéknak mondatott ki, mert noha a felek tényleg házasságon kívül közös háztartásban éltek, de igazoltatott, hogy előzetesen a férfi feleségül kérte és el is jegyezte a nőt és így „a felek célzata nem a házasságon kívüli együttélésre, hanem házasságkötésre irányult.“ (Curia 1906. aug. 4. 5659.)

A házassági ígéret beváltásának megtagadása folytán a nőnek kötelezett járadék azért nyilvánított érvénytelen kötelemnek, mert a házassági ígéret még a nő korábbi házasságának fennállásakor tétetett, már pedig „a törvényesen még fennálló házasság megbontására irányuló ilyenmű szövetkezés, általános meggyőződés szerint, az erkölcsiségbe ütközik“. (Curia 1890. ápr. 22. 5997/89. sz.) Megjegyzendő azonban, hogy a házassági ígéret be nem tartásának esetén történő minden kötelezés, az 1894 : XXXI. t.-cz. 2. §-ának tilalmánál fogva, már önmagában véve semmis, még ha nem is áll fenn a felek között ágyassági viszony és nem is forog fenn az a körülmény, hogy a nő még törvényes házasságban él. Másfelől a Curia ítéletéből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy utóbbi esetben a házasságkötés esetére tett és egyébként érvényes (l. alább 15.) kötelezések a még fennálló korábbi házasság okából érvénytelenek.

Nem vitatható az ügylet érvényessége azon az alapon, hogy az ágyassági viszony a szerződés megkötésekor már fennállott és így nem ennek céljából vagy feltételül jött létre, mert nyilván arra való tekintettel, annak fentartása és biztosítása végett létesült. (Szegedi tábla 1900. decz. 4. G. 205.) Ellenben nem tekinthető a közerkölcsökbe ütközőnek az a megegyezés, mely „már végleg megszüntetett, házasságon kívüli viszonyból eredő hátrányos következményekért nyújt kárpótlást a nőnek“, mert „nem a korábban fennállott viszony folytatására vagy előmozdítására, hanem ellenkezőleg annak megszüntetésére irányult.“ (Budapesti tábla 1896. márcz. 26. I. G. 23.) Ugy szintén nem ütközik az erkölcsökbe „alperesnek az a kötelezése, hogy felperesnek a házasságon kívüli teherbeejtés hátrányos következményeiért kárpótlást nyújt, közöm-

bős lévén, hogy a teherbeejtés erőszak alkalmazásával vagy anélkül történt“. (Curia 1902. szept. 12. 5243.)

15. Hogy a házasságkötés esetére és feltétele mellett érvényesen kötelezhető anyagi szolgáltatás, azt birói gyakorlatunk, amint már jeleztük, a tényleg uralkodó közfelfogásnak megfelelően vitán kívül állónak tekinti. És pedig nemcsak az nem ütközik természetesen az erkölcsi szabályokba, hogy valaki „a házasságra lépés feltételül hozomány adását köthesse ki“ (Győri tábla 1901. június 13. G. 30.), hanem érvényesnek mondatott ki az a szerződés is, „mely szerint az egyik fél kötelezi magát a másik félnek bizonyos pénzösszeget fizetni, ha ez amannak nővérét nőül veszi“ (Legf. ít. 1879. jun. 17. 6000.), vagyis a szolgáltatásnak nem kell szükségképpen hozományi jelleggel bírnia. Következik ebből az is, hogy míg a házasság létre nem jöttének esetére kikötött teljesítés az 1894 : XXXI. t. cz. 2. §-nak tilalma alá esik és a jó erkölcsökbe is ütközik, addig a házasság megkötésének reményében már adott teljesítésnek hatálytalanságát a házasság létre nem jötte miatt követelni lehet. (Curia 1906. decz. 29. 7427/905.)

A házasság intézményének, a felek szabad rendelkezése alól kivont társadalmi és etikai rendelkezéséből következik, hogy a jó erkölcsökbe ütköznek azok a megegyezések, melyek a házasság felbontása iránt egyik házastárs által teendő lépések esetére és feltétele mellett köteleznek anyagi ellenszolgáltatásokat. „Az a kötelezettség, amelyet valaki arra az esetre vállal, ha a másik szerződő fél saját házassági kötelekének felbontása iránt válókeresetet indít s a válóper sikerre vezet, mint a társadalmi rendbe és az erkölcsök fogalmába ütköző, turpis causát és bíróság nem érvényesíthető kötelezettséget képez.“ (Curia 1904. márcz. 10. 1356/903.) Hasonló elbírálás alá esnek a bontó perben való állásfoglalás, perbeli eszközökről és jogorvoslatokról való lemondás stb. esetére kötelezett teljesítések. Ellenben a házasság felbontásának esetére magára; egyik vagy másik fél véttségének meg- vagy meg nem állapítása esetére úgy a házasság megkötése időpontjában, valamint később szabadon egyezkedhetnek a felek. Általában lemondhatnak oly igények érvényesítéséről is, melyek a vétlen házastársat a vétkes féllel szemben, akár törvény, akár korábbi szerződés alapján, megilletik. Így a nő mindenestre lemondhat a tartásról előre is. (1894 : XXXI. t. cz. 92. §.) Rendszerint hatályosak és semmiesetre sem tekinthetők a jó erkölcsökbe ütközőknek a gyermekek elhe-

lyezéséről és tartásáról való megegyezések, csupán jogában áll a bíróságnak azoktól eltérően is intézkedni. (U. o. 95. §.) A jó erkölcsökbe ütközőnek lesz ellenben már tekintendő az a kikötés, hogy a hitbér a nőt hűtlensége esetében is megillessen. A kellő határokat megvonni a gyakorlat és a helyes erkölcsi érzék van hivatva.

A házasságnak a felek szabad akaratelhatározásából eredő voltán alapszik, hogy a házasságkötés közvetítéseért való díjkötelezés semmisnek tekintendő. Erdélyben a még hatályban levő osztrák ptk. 879. § 1. pontja alapján az ilyen ügyletet egyenesen a törvény által tiltott ügyletnek kell tekinteni (Curia 1886. ápr. 21. 1419.), úgy hogy az annak alapján teljesített fizetés vissza is követelhető. Magyarországon ellenben a birói gyakorlat egyértelműen csak a birói keresetet vonja meg a házasságközvetítési díj követelésétől (Curia 1884. nov. 7. 921. — 1886. decz. 30. 6575. — 1888. márcz. 16. 7850. — Pécsi tábla 1897. okt. 4. G. 48), ellenben a már kifizetett alkuszdíj visszakövetelését nem ismeri el. Ezen esetben is azonban a naturalis obligationak az erkölcstelen ügylettel való összetévesztésével van dolgunk, mert emellett kifejezetten kimondatik, hogy „a házasság erkölcsi és társadalmi jellegénél fogva közvetítés tárgyául nem szolgálhat“ vagyis a kereset megvonásának oka az ügyletnek erkölcstelen volta és így arra a közj. törv. 59. § 2. bek. mindenestre alkalmazandó. Ellenben „a közvetítéssel megbízott eljárásával felmerült költségeinek megtérítése kiköthető és az e tekintetben elvállalt kötelezettség biróilag érvényesíthető. (Curia 1893. okt. 16. 1339.)

16. Állandó birói gyakorlat, hogy „a bordélyüzlet, habár a közigazgatás a bordélyházakat megtűri, mint a jó erkölcsökbe ütköző intézmény nem képezheti érvényes jogügyletek tárgyát“, (Curia 1902. ápr. 16. G. 655. — 1905. okt. 20. G. 526.) Kimondott ez azokban az esetekben, amikor „a bordélyüzletnek berendezése, felszerelése, az alkalmazott nőszemélyek átvétele, az ezekkel szemben fennálló jogigények átruházása és mindezekért általánosságban kikötött vételár“ képezte az ügylet tárgyát (Curia 1903. jun. 16. G. 82.), amikor „nemcsak bérleti és vételi szerződést kötöttek, hanem felperes eladta alperesnek az egész bordélyüzletet oly célból, hogy alperes ezt az iparágat ugyanabban a kibérelt házban, ugyanazzal a megvett berendezéssel folytathassa“ (Curia 1906. márcz. 7. G. 554), amikor kifejezetten maga a bordélyüzlet képezte a bérleti szerződés tárgyát. (Curia 1902. ápr. 16. G. 655.)

A mi birói gyakorlatunk tehát nem ment el, mint a Reichsgericht és az egész német birói gyakorlat odáig, hogy magának az ingatlanok, melyben a bordélyüzlet folytattatott, tulajdoni átruházását és a vételárhátralék iránti követelést, sőt egyidőben a telekkönyvi bejegyzéseket is (Bordellhypothek) semmisenek tekintse. Az utóbbiból eredő lehetetlen állapotok arra vezettek, hogy ma már a Reichsgericht a telekkönyvi bejegyzések érvényességét elismeri azon az alapon, hogy a causalis kötelmi ügylet — vétel és kölcsön — erkölcstelen és ennél fogva semmis volta nem vonja maga után az azon alapuló és teljesítését képező abstract dologi ügyletnek — tulajdonátruházás és zálogjogengedésnek — hatálytalanságát. A mi jogunkban azonban, mely az abstract, jogcím nélküli ügyletet az ingatlanokon való tulajdon- és zálogjogszerzésnél el nem ismeri, ha a vételi és kölcsönügylet mint a jó erkölcsökbe ütköző semmisnek tekintetik, szükségképen az következnek, — amint fentebb már előadtuk, — hogy az annak alapján eszközölt telekkönyvi bejegyzések is semmisenek. Azokból azonban, amiket fentebb az ügylet indokainak és magának az ügylet tartalmának erkölcstelensége közötti helyes különböztetésről kifejtettünk, az következik, hogy nem lehet odáig elmenni, hogy egy ház megvétele abból a célból, hogy az abban már fennálló bordélyüzlet folytattassék, vagy a vételárhátralék iránti kölcsönügylet magábanvéve a jó erkölcsökbe ütköző és semmis ügyletnek tekintessék, ép oly kevéssé, mint egy kölcsön felvétele egy 3-ik személytől oly célból, hogy az a bordélyüzlet üzemére vagy bármely egyéb erkölcstelen célra fordítottassék. Itt tisztán a motívumok erkölcstelen voltaival van dolgunk, maga az ügylet ellenben csak akkor lesz erkölcstelen, ha vagy a megvetendő üzlet maga — bérlet vagy vétel alakjában — az erkölcstelen alappal bíró igények stb. képezik annak tárgyát, vagy ha ez az üzlet, annak folytathatása, az ingatlanok arra való használhatósága stb. az ügyletnek, nevezetesen az ingatlanvételnek, vételárhátralék iránti követelésnek feltételül köttetik ki. A ház megvétele tehát, az abban fennálló bordélyüzlet folytathatása végett, noha a ház rendes forgalmi értékét meghaladó áron, nem minősíthető jogilag a jó erkölcsökbe ütköző szerződésnek, de ha ez a házvétel azon feltétel mellett jön létre, hogy a régi tulajdonos bordélyengedélye a vevőre közigazgatási úton átruháztatik: maga az ingatlanátruházási szerződés is erkölcstelen és semmis ügylet, melyben a közjegyző részt nem vehet.

H. Sz.

(Befejezése köv.)

*

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

75. A kir. közjegyző a jelen ügyben a hagyatéki vagyon felosztásával kapcsolatosan oly munkálatokat is teljesített, amelyre ő nem a bíróságtól, hanem az érdekeltektől nyert megbízását, mint pld. a pénzügyintézeteknél levő hagyatéki értékekről és azok járulékaikról kimutatások beszerzése, a birói letétből felvett hagyatéki betéti könyvecskéknek az osztrák-magyar bank budapesti főintézetéhez való átutalványoztatása, 2000 K-nak a takarékpénztárból kiutalványoztatása és utasításra elküldése, az örökösödési illeték kifizetése. Minthogy az ilyen munkálatokért járó díjak az 1880:LI. t.-cz. 27. §-a értelmében a megbízó féllel szabad egyezkedés tárgyai és minthogy a felek a kir. közjegyzővel annak díjazása tekintetében megegyezésre jutottak: egyedül azon az alapon, hogy a kir. közjegyző az ingó hagyaték felosztását birói megbízás folytán teljesítette, nincs helye annak, hogy a bíróság hivatalból bocsátkozzék a kir. közjegyző járandóságának megállapításába s így a kir. járásbíróság lényeges eljárási szabályt sértett meg azzal, hogy a királyi közjegyző díjának megállapításába bocsátkozott. Ennélfogva az elsőbíróság végzésének neheztelt részét az 1881:LIX. t.-cz. 58. §-a alapján meg kellett semmisíteni. (Győri kir. tábla 1908. január 15. 3077/polg. 1907. sz.)

Hagyatéki eljárás.

76. Dr. S. Gy. topolyai kir. közjegyző által felvett tárgyalási jegyzőkönyv tanúsága szerint a felperes és kiskorú alperesek képviseletében ezeknek t. és t. gyámja: anyjuk, M. K. hagyatéka tárgyában osztályos egyezséget kötöttek, amelyet az árvaszék jóváhagyott és amelynek alapján a járásbíróság a hagyatékot az örökösöknek át is adta.

Mind az osztályos egyezség megkötését megelőző tárgyaláson, mind a hagyatékról felvett és a felperes által észrevétel nélkül aláírt leltárban, „szenvetű állapot“ gyanánt egyesegyedül „váltóra és bekeblezett adósság“ címén 2000 kor. szerepelt, de sem az egyik, sem a másik alkalommal a felperes hozománykövetelését szóvá nem tette, minek következtében nem is maradt érintetlenül olyan vitás kérdés, amelyet az 1894:XVI. t.-cz. 59. §-ának utolsó mondata értelmében az osztályos egyezségben megjelölni kellett volna. Mivel pedig az örökösök hagyatékára vonatkozó, a felperes hozzájárulásával létrejött egyezség az örökösöknek ez örökléséből keletkezett

jogviszonyait véglegesen rendezte (hasonló értelemben határozott a m. kir. Curia 1901. márczius 20-án 5528/900. sz. a.); mivel az érvényesen létrejött osztályos egyezség, mint kétoldalú jogügylet, csakis a jogügyletek megtámadására jogosító indító okok alapján lenne az egyik szerződő fél kérelmére hatálytalanítható; mivel a felperes keresetében és a per folyamán nem is állítja, hogy az egyezség megkötésénél lényeges tévedésben volt, vagy hogy az egyezséget megtévesztés vagy jogellenes fenyegetés következtében kötötte meg; mivel a megkötött osztályos egyezség következtében a felperest úgy kell tekinteni, mint aki férje örökösivel szemben minden, abban fel nem említett igényéről, tehát állítólagos hozományának visszaköveteléséről is lemondott: mindezek következtében a felperest az alperesekkel szemben e hozomány tekintetében kereseti joga meg nem illeti és ezért őt, mindkét elsőbíróság ítéletének megváltoztatásával, keresetével elutasítani kellett. (Curia 1908. február 28. 7709/1907. sz.)

*

77. A hagyatéki bíróság a feleket előtte képviselő ügyvédek díjait azok kérelmére saját feleikkel szemben a perenkívüli eljárásban is megállapíthatja, az elsőbíróságnak azt a rendelkezését tehát, mely szerint a hagyatéki zárlat ügyében eljáró ügyvéd díjait megállapította, helybenhagyni kellett. Tekintve azonban, hogy hagyatéki zárlat ügyében s egyáltalán az örökösödési perenkívüli eljárás során egyik örökös a másik örökös javára eljárási költség fizetésére nem kötelezhető, ez okból a zárlatot szenvedett felek képviselőjének díjai sem voltak a zárlatot kért ellenfelükkel szemben, hanem csak saját megbízóival szemben megállapíthatók. (Pozsonyi kir. tábla 1908. február 20. 297/1908. sz.)

Telekkönyvi rendtartás.

78. Az a körülmény, hogy a bérleti szerződésben megjelölt helyiségekre, mint a bérbeadó illetőségére a telekkönyvi osztatlan közösségnél fogva a bérleti jog bekebelezése el nem rendelhető, nem akadályozza azt, hogy a szerződésen alapuló bérleti jog a bérbeadó eszmei fele jutalékára bekebeleztesse. (Curia 1908. jan. 23. 714/907. sz.)

*

79. Az elsőbíróságok a keresetet kizárólag azért utasították el, mivel a megosztani kért ingatlanoknak a II. r. felperest illető hányada a védekező II. r. alperes javára jelzálogjoggal van terhelve, a jelzálogos hitelező pedig a javára terhelt közös ingatlan megosztásának tüzésére nem kötelezhető. Tekintettel azonban arra, hogy a tlkvi rdts 56. § d) pontja a jelzáloggal terhelt ingatlan telekkönyvi megosztását nem köti feltétlenül a jelzálogos hitelező bele-

egyezéséhez, annak a kérdésnek elbírálása pedig, vajjon a célzott megosztás az adott körülmények közt a jelzálogos hitelező követelesének biztonságára nézve sérelemmel jár-e vagy nem, a per érdemére tartozik; és tekintettel arra, hogy a perköltség felett a véghatározatban teendő intézkedés: a rendelkező rész szerint kellett határozni. (Curia 1908. február 5. 482/1907. sz.)

*

80. Az illető tjkvben az elidegenítési s terhelési tilalom az ingatlanok tulajdonjogának telekkönyvi átruházásával egyidejűen és kapcsolatosan van bejegyezve; következően a tulajdonjogot az új tulajdonos csak az elidegenítési s terhelési tilalommal korlátozottan szerezte meg. Az sem lehet kétséges, hogy az elidegenítési s terhelési tilalom magának az ajándékozó átruházónak a tilalmas ingatlanok állagára vonatkozó igényének biztosítását célozza s így pusztán a bejegyzett jogra tekintettel, miként a királyi Curia 74. sz. polg. döntvényében is kimondotta, az ingatlanok állagára a zálogjog bejegyzése sem végrehajtás útján, sem ezenkívül el nem rendelhető és pedig a tilalom kitörlésének, illetően megszüntének időpontjából kezdődő joghatálylyal sem. Tekintettel azonban arra, hogy az elidegenítési s terhelési tilalom jogi természeténél fogva a szerződő felek között kötelmi viszonyt állapít meg s az egyéni akaratnak abban a tekintetben már megvan az az ereje, hogy az előző tilalom daczára csak bizonyos harmadik személy szerezhessen zálogjogot, minek folytán a tilalomra jogosultnak részleges joglemondása forog fenn s így a tilalmas ingatlanok közigazgatási rendeltetésüknek részben is visszaadathatnak; tekintve, hogy az ajándékozást tevő átruházó maga is hozzájárult az ingatlan megterheléséhez, az előterjesztettek alapján az elidegenítési s terhelési tilalomnak feljegyzett volta annál kevésbé lehet akadálya a zálogjog szerzésének, mert a felebbezéshez csatolt okirat szerint az átruházó utóbb nemcsak a terheléshez járult hozzá, hanem ahhoz is, hogy a szóbanforgó tilalom kitörltessék. Ennélfogva a kir. ítélőtábla az elsőbiróság végzésének azt a részét, melylyel a dévai 201. sz. tjkvben foglalt ingatlanokra a zálogjog bekebelezését megtagadta, megváltoztatja: az elidegenítési s terhelési tilalomnak feljegyzése okából a zálogjog bekebelezése iránti kérvényt elutasíthatónak nem találja s az elsőbiróságot további megfelelő eljárásra utasítja.

A felebbezési kérelem keretében (zálogjog bekebelezésére való utasítás) hozott ezen végzés folytán, a felebbezéshez, mely egyúttal pótkérés is, csatolt okirat tartalma a tjkvi rendtartás 142. §-a daczára, a concret körülmények között figyelembe vehető lesz. (Kolozsvári kir. tábla 1907. november 27. 4380. sz.)

*

81. A kir. ítélőtábla, a kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság végzésének felfolyamodással megtámadott azt a részét, mely

szerint a zálogjog-előjegyzés, a sz. végzés alapján eszközölt bejegyzéssel egyenlő rangsorozatúnak mondatott ki, — helybenhagyja; mert mindkét beadványon látható iktatói feljegyzés szerint, a két beadvány egyidejűleg érkezett, az a körülmény pedig, hogy a számú beadványon, az iktatásnak a birói ügyviteli szabályok 110. §-ában meghatározott megkezdése előtti időben történt, posta útján való beérkezési ideje is feljegyeztetett, a most említett és a számú beadványnak egyidejűleg történt érkezését annál kevésbé zárja ki, mert a beadványok az iktatói hivatalos órák megkezdésének időpontjától kezdve fogadhatók el; ennél fogva, minthogy a telekkönyvi rendtartás 61. §-ában foglalt jogszabály szerint, a telekkönyvi bejegyzvények rangsorozata, azoknak az iktató hivatalba történt beérkezésének időpontjától számítandók, a beérkezés pedig az iktatókönyv megnyitásának pillanatában történhetik és minthogy — a fenforgó esetben — a többször említett két beadvány, — az iktatókönyv megnyitására tekintettel — egyidőben érkezett, tehát a most idézett törvényszakas harmadik bekezdése szerint, egymás között, egyenlő rangsorozatú: az elsőbiróság helyesen mondatott ki azt, hogy a két bejegyzés egyenlő rangsorozatú. (Debreczeni tábla 1908. február 4. 66. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

82. Igaz ugyan, hogy a kihallgatott tanuk vallomása szerint végrendeleti tanuk a fiókvégrendelet tartalmát ismerték, hogy végrendelező akaratát ép észszel és szabad akaratlanul jelentette ki, hogy végrendelet tartalma a végrendelező és tanuk együttes jelenlétében az írni és olvasni tudó tanuk egyike által érthetően felolvasatott s ennek megtörténte után végrendelező kijelentette, hogy az okirat az ő végakarátát tartalmazza, hogy a végrendelező nevét, mint névaláíró az írni és olvasni tudó tanuk egyike írta alá és azt kézjeggyével a végrendelező látta el; úgyde mindez a fiókvégrendelet érvényességének megállapításához nem elég, mert mindezek megtörténte magán az okiraton a tanuk által nem igazoltatik. Már pedig az 1876: XVI. t.-cz. 6. §-nak erre vonatkozó rendelkezése csak a végrendeletre való rávezetés által teljesíthető s a végrendeletnek az 1876: XVI. t.-cz. 6. §-ában megszabott kellékei tanuvallomások által nem pótolhatók, hanem magánvégrendeletnél magából a végrendeletből kell kitűnnie, hogy a törvény 1—6. §-aiban előírt szabályok a végrendelet alkotásánál megtartottak; a vitatott fiókvégrendelet érvényessége, valamint az erre alapított igény jogosága ezek szerint meg nem állapítható. (Curia 1908. február 4. 272/1908. sz.)

*

83. A végrendelezésnél jelen volt tanuk vallomásából az állapítható meg, hogy a végrendelező végakarátának szóval történt

kijelentése után kijelentett végakarata írásba foglaltatott s minthogy ezt az okiratot annak felolvasása és helybenhagyása után a végrendelező kézjeggyével ellátta: nyilvánvaló, hogy az örökhagyó nem szóbeli, hanem írásbeli magánvégrendeletet tett és minthogy végrendelete az 1876. évi XVI. t.-cz. 6. §-ában megszabott kellékeknek nem felel meg, minthogy végül nem jelentette ki az idézett t.-czikk 19. §-ának megfelelőleg, hogy végrendeletét szóbeli végrendeletnek kívánja tekinteni: felperes arra alapított örökösödési keresetével elutasítandó. (Curia 1908. január 30. 5757/1907. sz.)

*

84. Örökhagyó és neje, az alperes állandóan Szolnokon laktak s ekként az örökhagyó városi polgár volt. A városi polgárok özvegyeire a volt jobbágyok özvegyeinek özvegyi tartásáról szóló 1840:VIII. t.-cz. 18. §-a nem alkalmazható s ennél fogva eme § alapján felperesek mostoha anyjuk özvegyi jogának egy gyermekrészeire való megszorítását sikeresen nem követelhetik, hanem azon általános jogszabálynál fogva, hogy a leszármazó örökösök az örökhagyó özvegyének özvegyi jogát társadalmi állásának megfelelő lakás és tartásra megszoríthatják, joguk csakis arra terjedne, hogy az alperes ebbeli jogának ilyen terjedelemben való megszorítását szorgalmazhassák azon feltétel alatt, hogy az örökhagyó vagyonának jövedelme az örökhagyó özvegyének lakására és tartására szükséges összeget meghaladná. (Curia 1908. január 8. 2722/1907. sz.)

*

85. A kötelesrészért a megajándékozottak nem egyetemlegesen, hanem az általuk ajándékolni nyert vagyonértékek arányában lévén felelősek a szükségörökösnek, az alsóbiróságnak azt a rendelkezését, amely szerint a felperesek javára megítélt kötelesrész és járulékaiknak megfizetésére az alpereseket egyetemlegesen kötelezték, megváltoztatni, és tekintettel arra, hogy az alperesek az örökhagyótól ajándékba kapott értékben egy időben és egyenlő arányban részesültek, a marasztalási összeg és járulékaiknak megfizetésére őket személyenként egyenlő arányban kellett kötelezni. (Curia 1908. január 9. 860/1907. sz.)

*

86. Az írott hitbér a férj által neje részére tett ajándékozás jogi természetével bír és az azok által, akiket kötelesrész illet, az orsz. birói értekezlet 8-ik szakasza alapján megtámadható. (Curia 1908. február 4. 1696. sz.)

*

87. Alperes özvegy T. J.-né és az 1904. októberben elhalt néhai T. J. 21 éven át éltek házassági viszonyban s nem vitás a peres felek közt az, hogy az alperes néhai T. J.-t 1904. január havában hagyta el. Az, hogy a különválásra melyik házaspár szol-

gáltatta az okot, a per során kiderítve nem lett. Az ügy ily állása mellett helyesen utasította el a másodbiróság a felpereseket keresetükkel; mert azon körülmény egymagában, hogy az alperes és néhai T. J. tényleg különválva éltek, az alperes özvegyi jogának megszűnését maga után nem vonja, a felpereseknek azon állítása pedig, hogy az alperes néhai T. J.-t minden ok nélkül hűtlenül elhagyta, bizonyítást nem nyert. (Curia 1908. február 4. 312/1907. sz.)

*

88. Minthogy hazai öröklési jogunk a törvényes vérségi kapcsolaton alapszik, az örökbefogadás pedig, mint nem vérségi kapcsolaton alapuló jogviszony, csupán az örökbefogadó szülők hagyatékára állapít meg jogokat az örökbefogadott javára, tekintve, hogy a peres hagyaték nem az örökbefogadó néh. M. J.-nak, hanem kiskorú M. N.-nak a felperessel egyidejűleg örökbefogadott M. V. gyermekének a hagyatékát képezi s felperes néh. M. J. után törvényi örökrészt már megkapta és tekintve, hogy az örökbefogadás sem az örökbefogadottak között, sem ezek és törvényes gyermekeik között rokonsági köteléket és ennek következtében törvényes öröklést meg nem állapít: mindezekből kétségtelen, hogy az örökbefogadóról az örökbefogadottra hárult vagyonban a felperest oldalági örökösödési jog az alperes mint az örökhagyó anyjával szemben meg nem illeti. (Curia 1908. február 13-án. 3148/1907. sz.)

*

89. A másodbiróság ítéletének indokolásában foglalt az a kijelentés, hogy abban az esetben, ha a szülő gyermeke részére ingatlant vesz, de a szerződést mint vevő a gyermek írja alá, szerzőnek a gyermek s a vagyon a gyermek szerzeményének tekintendő, mely végrendelet és leszármazó hiányában az orsz. bir. ért. 14. §-a alapján a hitvestársra száll, a szülőnek pedig az orsz. bir. ért. 10. § értelmében csak a fizetett vételár követeléséhez van joga, tévedésen alapul, mert az orsz. bir. ért. idézett 10. §-ának helyes értelmezése szerint az ilyen vagyon a szülő által, még életében, a gyermeknek ajándékozott, tehát ági vagyon, melyben végrendelet és leszármazók hiányában a szülő, esetleg leszármazói örökösödnek. (Curia 1908. február 18. 5453/1907. sz.)

*

90. A szerzeményi közösség a házastársakat egymással szemben csak a közszerzeményben, mint feleslegben való osztozásra jogosítja, de egyik házastársat sem kötelezi arra, hogy közszerzemény nem léte esetén a másik félnek, habár az együttélés ideje alatt keletkezett adósságát vele együtt viselje; ha tehát az alperes azt a tizezer koronát, amelyet a B) alatti nyilatkozat tartalma szerint egyedül ő vett kölcsön és amelyért a felperes csupán készfizető

kezességet vállalt, tényleg az általa a felperes anyjától haszonbérlet birtok kezelésére fordította volna is és ha ez az összeg a haszonbérletből vissza nem is térült: az alperes pusztán ezen az alapon nem követelheti a felperestől, hogy a szóban levő tartozást helyette részben vagy egészben viselje, azt pedig az alperes nem is állítja, hogy a felperes a házasság felbontásakor valamely közszerzeményi vagyonhoz jutott. (Curia 1908. január 29. 440/907. sz.)

*

91. Másodrendű felperesek, még az örökgyó által örökségére előre kielégített anyjuknak az örökségről való lemondása folytán a hagyatéokra örökségi igényt nem támaszthatnak, mert örökjogunk szerint elvként szerint áll az, hogy a szülő cselekménye kihat az ő leszármazóira, a másodrendű felperesek a jelenlegi örökgyó után csupán anyjuk jogán örökösödhetnek, következésképp anyjuk lemondásával az ő igényük is megszűnt a hagyatékhöz.

Azonban kiesvén így az a törzs az örökségből, a lemondás fejében kifizetett összeg sem lehet oly előre adott érték, amely a kötelelész kiszámításánál figyelembe jöhetne. Az özvegyi jog nemcsak a hagyatékot, de azt a vagyont is terheli, amelyből a kötelelész kiegészítendő, ebben az esetben tehát az elajándékozott vagyont is; az özvegy tehát a hagyatékából a kötelelészre jogosítottat, a törvény alapján megillető és a kötelelészbe betudandó jutaléknak az özvegyi jogtól mentes kiadását túrni tartozik s amennyiben ennek kiadása után a hagyatékban visszamaradó vagyon jövedelme az özvegyi tartás törvényes, legkisebb mértékét sem fedezi, az ekként mutakozó hiányért a kiegészítés kötelezettsége a megajándékozottakra hárul.

Az özvegyet a hagyatéki vagyon haszna az özvegyi jog megszorításáig megilleti s mivel a korlátozás csak ezzel az ítélettel mondatott ki, elvont haszon megfizetésére nem kötelezhető.

Az egyetemleges marasztalás pedig azért mellőztetett, mert a megajándékozottak a kötelelészért a hárult érték arányában, ebben az esetben tehát egyenlő arányban felelnek. (Curia 1908. február 6. 6854/1907. sz.)

*

92. A szolgalmnak jogi meghatározását szem előtt tartva, útjogról mint telki szolgalmról csak abban az esetben lehet szó, ha az út egy vagy több meghatározott telek mindenkorai tulajdonosai előnyének indokából létesítetik; sőt nincsen kizárva az sem, hogy az útjog kizárólag egy vagy több meghatározott személy javára szolgál s ebben az esetben a személyes szolgalm jogi természetét ölti magára; de az útszolgalmtól mint egyes ingatlan, vagy egyes személy előnyösebb használására rendelt szolgalm esetétől meg kell különböztetni azt az esetet, amikor az utat valamely telken át közlekedésül bárki használja, mert az ilyen hasz-

nálát szolgalmszerűnek sem tekinthető és ebből folyólag elbirtoklásra nem is vezethet. (Curia 1908. február 12. 2935/1907. sz.)

*

93. Az iparszabadság védelmét célzó, kényszerítő jellegű hazai jogszabályok a hazai bíróság által a döntése alá kerülő minden egyes esetben alkalmazandók, tekintet nélkül arra, hogy annak a külföldi államnak a joga, amelynek a peres felek alattvalói és amelynek területén az elbírálandó jogügylet létrejött, hasonló jogszabályt tartalmaz-e avagy sem. Ezek szerint a felek között létrejött szolgalmi szerződés elbírálásánál nem mellőzhető a törvénykezési gyakorlatunkban elismert az a jogszabály, amely szerint az ipari vállalkozó és alkalmazottja között létrejött és az alkalmazottat az alkalmaztatás megszűnté utáni időre ipari tevékenységében korlátozó megállapodás érvénytelen, ha a korlátozás tartalmánál vagy terjedelménél fogva az alkalmazott boldogulását jelentékenyen megnehezíti.

Ennek előrebocsátásával a Curia úgy találja, hogy az A) alatti szolgalmi szerződés 4. pontjában foglalt az a korlátozás, amely szerint az alperes a szolgalmi viszonyban az ő részéről történt felbontása esetén 30,000 Mk. kötbér terhével eltöltött attól, hogy a szerződéses viszony megszűnésétől számított három éven, tehát aránylag hosszabb időn belül bármilyen minőségben olyan cég szolgalmába lépjen, mely a felperes által készített gyártmányok bármelyikének előállításával foglalkozik, semmiféle területi korlátozást sem tartalmazván, joghatálylyal nem bír, mert a fent idézett tiltó jogszabályba ütközik, mert

az iparszabadság elvébe nem csupán azok a versenytilalmi megállapodások ütköznek, amelyek az ipari alkalmazott megélhetését lehetetlenné teszik, hanem azok is, amelyek azt méltánytalanul és jelentékenyen megnehezítik. (Curia 1908. február 14. 97/907. sz.)

*

94. A szerződés értelme az, hogy alperes az ő főügynökségi irodáját olyképp ruházza át felperesre, hogy azzal együtt az üzleti összeköttetések is átmenjenek rájuk. Ebből következik, hogy alperesnek nem volt szabad az átruházás után az összeköttetést azokkal fentartani, akik az ő főügynökségi irodájával korábban összeköttetésben álltak, mert ily eljárás kijátszása lett volna az üzleti összeköttetések átruházására vonatkozó szerződési határozmánynak. De nem következik ebből, hogy alperes egész életére el volt tiltva attól, hogy főügynökségi irodát nyisson és korábbi üzletfeleivel egész életén át üzleti összeköttetésbe bocsátkozzék és pedig annál is kevésbé, mert a foglalkozás szabadságának ily nagymértékű megszorítása iránti szerződés, még ha létrejött volna, sem volna jogilag érvényesnek elismerhető. (Curia 1908. január 8. 640. v. sz.)

*

*

95. Az állandó birói gyakorlat szerint, amint ez a kir. Curia 44. sz. telj. ülési döntvényének indokolásából is kitűnik, a jelzálogtulajdonos a követelés érvényes fennállása ellen mindazon kifogásokat, amelyekkel a személyes adós élhetne, felhozhatja, de felhozhatja a zálogjog érvénye elleni kifogást is. Ezzel egyezőleg fejlődött ki az a birói gyakorlat is, hogy a tlkvi tulajdonos az átírást megelőző rangsorozattal bejegyzett zálogjog törlését eredeti érvénytelenség indokából perrel szorgalmazni jogosítva van; mert ha a megtámadott bekebelezés elrendelésekor a jelzálogot képező ingatlanokra nyilvánkönyvi joggal nem is bírt, de a tulajdonjog megszerzésével elődjének helyébe lépett s így érvényesítheti azt a kereseti jogot, amely elődjét tlkvi tulajdonosi minőségében megillette. (Curia 1908. január 18. 6704/1907. sz.)

Lapszemle.

A kir. közjegyzők díjainak behajtásáról értekezik dr. Steiner Ármin ügyvéd a „Jog“ f. évi 1—8. számaiban. Kiindulási pontul egy konkrét eset és a pozsonyi kir. táblának ebből kifolyólag elfoglalt álláspontja szolgál.

Egy vidéki közjegyző illetékes járásbiróságánál végrehajtást kért az 1874 : XXXV. t.-cz. 98. §-a értelmében kiállított tanusítvány után járó díjra. Ezen bíróság 27 éven át mindig elrendelte a végrehajtást, egy napon azonban változott a meggyőződése és megtagadta a végrehajtás elrendelését. A közjegyző közbetett felfolyamodása folytán az ügy a pozsonyi kir. ítélőtábla elé került, amelytől a vitás elvi jelentőségű jogkérdésben, az 1890. évi XXV. t.-cz. 13. §-ának 1. bekezdése alapján, teljes ülési döntést kért. A pozsonyi tábla azonban 2219/1902. számú határozatában kitért a teljes ülési döntés elől s a következő szövegű, 1902. október hó 15-iki kelettel ellátott végzéssel utasította el a közjegyző végrehajtási kérvényét: „A kir. járásbiróság végzését helybenhagyja: mert bár az 1874. évi XXXV. t.-czikk 202. §-ának rendelkezése szerint kétséget nem szenved, hogy a birói megbízásból eredő és a díjszabásban megállapított közjegyzői díjaknak és költségeknek behajtása végett a végrehajtás elrendelhető anélkül, hogy a végrehajtáshoz szükséges marasztaló ítélet vagy peregyezés a díjakra vonatkozólag léteznék, N. N. kir. közjegyzőnek a kielégítési végrehajtás elrendelése iránt beadott

kérése tehát abból az okból, hogy a végrehajtás alapjául szolgáló okiratot be nem mutatott, elutasítható nem volt, a neheztelt végzést mégis helyben kellett hagyni; mert a jelentésnek címzett beadványból a megbízás számára való hivatkozás nélkül meg nem állapítható az, vajjon a kielégítési végrehajtás útján behajtani kívánt díjak birói vagy magánmegbízásból erednek-e, mily természetű ügyben, milyen működésből kifolyólag hozattak érdembe? anélkül pedig meg nem ítéltető, vajjon az 1874. évi XXXV. t.-cz. 202. §-a alkalmazásának helye van-e? s épen ezért a kir. közjegyző beadványa jelen alakjában a kielégítési végrehajtás elrendelésére alapul el nem fogadható. Vitás elvi kérdés fenn nem forogván, a kir. közjegyzőnek teljes ülési döntvény hozatala iránt előterjesztett felfolyamodási kérése nem volt teljesíthető.“

Ezen táblai határozat annyiban megfelel, hogy az 1874. évi XXXV. t.-cz. 202. §-a szerinti közvetlen végrehajtásnak csakis azon közjegyzői díjakra nézve lehet helye, amelyek vagy birói megbízásból eredtek, vagy magánmegbízásból merültek ugyan fel, de azok díjszabása az 1880. évi LI. t.-cz. 3—21. §-aiban meg van állapítva. A határozat bevezető mondata ugyanezt fejezi ki, de nincs elég világosan szövegezve, mert az elválasztó vagy-vagy szó helyett a kapcsoló és szót használja. Helyes a határozatnak, bár csak a sorok között olvasható, azon intenciója is, mely szerint a 202. § szerinti végrehajtásnak ellenben nem lehet helye az 55. § szerint magánmegbízásból végzett magánmunkálatoknál. Nem rendelhető ily költségekre a közvetlen végrehajtás azért, mert a magánmunkálatok végzése a kir. közjegyzőnek nem törvényes, hanem csak megengedett funkciója, azért neki a díjszabás nem állapít meg díjat, hanem ő privatim egyezkedik a féllel, úgy hogy ez a költség még akkor se „közjegyzői díj“, ha közte és a fél között megegyezés jött erre nézve létre.

Helytelen azonban megkivánni a közjegyzőtől, amint a táblai határozat teszi, hogy részletesen előadja, milyen működésből merültek fel behajtani kért díjai?

Ellenkezik ez az 1874 : XXXV. t.-cz. 57. §-ának imperatív rendelkezésével, mely a közjegyzőt titoktartásra kötelezi. Módjában áll a félnek a végrehajtás folyamán panaszolni (206. §) a díjfelszámítást és ha az alapul szolgáló ügylet ily módon kerül a bíróság elé és nem a közjegyző által, utóbbi részéről kötelességzegés nem forog fenn. A konkrét esetben különben az illető közjegyző eleget

tett a tábla felhívásának, mire az 1903. december 16-án 2539/903. szám alatt a következő határozatot hozta:

„A kir. ítélőtábla az elsőbiróságnak végzését helybenhagyja, mert

kielégítési végrehajtásnak csak az 1881:LX. t.-cz. 1. §-ban felsorolt végrehajtható közokiratok alapján van helye, kérvényező azonban végrehajtás alapjául szolgálható okiratot egyáltalán nem mutatott be; továbbá mert

a magánmegbízásból teljesített közjegyzői munkálatokért járó díjak, amennyiben azokra nézve megegyezés létre nem jő, az 1881. évi LI. t.-cz. 27. §-a értelmében a közjegyző személyes bírósága előtt perrel érvényesíthetők, *abban az esetben pedig, ha kimutattatik az, hogy a díjfelszámítás ellen kifogás nem tétetett, elsősorban a fizetési meghagyás eszközendő ki és csak ennek eredménytelensége következtében kérhető a kielégítési végrehajtás elrendelése.*“

Ezen határozatnak mindjárt kiinduló pontja téves, mert az 1881:LX. t.-cz. 1. §-a nem helyezte hatályon kívül az 1874. évi XXXV. t.-cz. 202. §-nak specialis rendelkezését, mely szerint a közjegyzői díj s költség végrehajtás útján hajtatik be. Téves továbbá az az állítás, hogy a magánmegbízás alapján igényelt díjról van szó. A közjegyzői díjak ugyanis — eltekintve a külön elbírálás alá eső és az 1894:XVI. t.-cz.-ben külön szabályozott hagyatéktervezési díjaktól — két csoportba oszthatók.

A közjegyzői novella 53. §-a nyomán első csoportba oszthatjuk azon díjakat, melyek közokiratok felvételénél, végrendelek felvételénél, tanusítványok kiállításánál és végül okiratok és értékneműek őrzéséből kifolyólag merülnek fel. Ezen első csoportba tartozó díjak mérvét az 1880:LI. t.-cz. 3—21. §-ai pontosan szabályozzák s a közjegyzői díjak kiszámításánál ezek szolgálnak zsinórmértékül.

Ezek az 1874:XXXV. t.-cz. 202. § értelmében ép úgy hajtathatók be, mint a birói díjak. Az utóbbiakra nézve fennálló állandó gyakorlat mintájára tehát úgy, hogy a közjegyző által megkeresett bíróság végrehajtást rendel el.

Ebből is kitűnik, hogy ezen díjak tekintetében a közjegyző ép úgy közfunctionariusnak tekintendő, mint a bíró, annyival inkább, mert feleit nem válogathatja meg, a közreműködést egy notoriusan fizetésképtelen egyénnek sem tagadhatja meg. A díjak ezen csoportjától megkülönböztetendők a magánmegbízás alapján teljesített

működésért felszámított díjak, melyek a törvényben megállapítva nincsenek, hanem szabad egyezkedés tárgyát képezik és esetleg a közjegyző személyes bírósága előtt peresítendők.

Aki a közjegyzői törvényeket átolvassa, az az első és második csoportba osztott hatáskör és illetve díjak közötti óriási különbséget rögtön észreveszi. Hogy csak a leglényegesebb ismérveket és megkülönböztető jeleket emeljük ki: elsősorban feltűnő a magánmegbízásoknál, hogy a fél ezek elintézésével mint jogismerő magán-személyt bizza meg a közjegyzőt, de *nem mint hivatalos*, hiteles személyt. A közjegyző, ha akarja, elvállalja a magánmegbízást, ha nem tetszik neki, indokolás nélkül *visszautasíthatja*. A díjazás is eltér az 1880:LI. t.-cz. 3—21. §§-aiban megállapított díjazástól, mert e díjakra nézve teljesen szabadon lehet egyezkedni, ami a szoros értelemben vett közjegyzői díjakra nézve ki van zárva. A közjegyző is mint magánszemély jár el ily ügyekben, közhitelesség nem illeti, tilkvi beadványai, vagy illetékfelebezései ép oly elbírálás alá esnek, mint az ügyvédek, vagy az ügyvédi diploma nélkül zugirászokodó személyek beadványai.

A tábla határozatában tehát ez a distinctio teljesen hiányzik és tökéletesen téves az 1880:LI. t.-cz. 27. §-ára való hivatkozás oly díjak tekintetében, melyek a közjegyző közhitelességi hatáskörének keretében teljesített hivatalos cselekményeiért járnak. Ami azután a táblai határozat befejező részében foglaltatik, az merő absurdum. Először is a közj. rendt. 202. §-ával ellenkezik, hogy a közjegyzőnek a végrehajtás elrendelése előtt fizetési meghagyást kellessen kieszközölnie. Másodszor pedig nem ismerünk oly törvényes rendelkezést, mely a közjegyzői díjra kért fizetési meghagyás kibocsátását azon nemleges körülmény igazolásától tenné függővé, hogy a fél a díjfelszámítás ellen kifogást nem tett! A pozsonyi táblának egészen helytelen alapon nyugvó határozata tehát feltétlenül reperálandó.

*

Az özvegyi jog és nőtartás kérdésében kialakult legújabb curiai gyakorlatot teszi szóvá *dr. Szladits Károly* kir. tszéki bíró a „Jogtudományi Közlöny“ f. évi 1. számában. A Curia újabb ítéleteiben (I. lapunk ezen számában 91. sorsz. a. közölt esetet) ismételten megerősíti azt az immár állandónak és megállapodottnak mondható gyakorlatot, mely szerint a férj életében tett ajándéko-

zásokkal sem foszthatja meg feleségét özvegyi jogától, hanem ilyen esetben — amennyiben a hagyatékából az özvegy illő tartása ki nem telik — az özvegy a megajándékozottaktól követelheti az illő eltartására szükséges összeg kiegészítését. A Curia e jogtétel kimondásánál nehéz helyzetben volt. Legközelebb esett volna a kötelesrész analogiája. Elvileg szembeszökő a hasonlóság az özvegy illő tartásának biztosítása és a kötelesrész között. Ámde az állagbeli kötelesrésznek az ajándékozások elleni védelme, amelyet az ideigl. törv. szab. I. 8. §-a meglehetősen mesterkéltten szabályoz, ebben az alakban nem illik rá az özvegyi jogra. Azért a Curia távolabbra nyult vissza az özvegyi jog védelmét célzó jogszabály megalapozásánál. Az özvegyi jogban rejlő tartási igény voltaképp nem egyéb, mint *folytatása a férj nőtartási kötelezettségének*. Tehát gyökerében már a férj életében fennállott. Eszerint, ha a férj valamit életében elajándékoz, nevének már ekkor fennálló tartáskövetelését sérti meg. Veszedelemes dolog lenne azonban ebből a gondolatmenetből továbbmenő következtetéseket levonni, s jelesül az özvegyi jogban rejlő tartást a nőnek élők közti családjogi tartáskövetelésével minden tekintetben egyenlősíteni. Így pl. az özvegyi jog az örökhagyó hitelezőivel szemben nem érvényesül az ő jogukkal egyenrangú hagyatéki tartozásként, — aminőnek lennie kellene, ha egyszerűen átszálló tartáskövetelés volna (mint pl. a törvénytelen gyermek tartáskövetelése természetes atyjával szemben); hanem az örökhagyó *hitelezőinek és a hagyatéki költségeknek kielégítése után*, bár minden más öröklési címen való juttatást megelőzőleg, terheli az örököseket. Viszont nem állhatunk meg az özvegyi tartás védelme tekintetében ott, hogy az özvegynak pusztán személyes követelési jogot adunk a megajándékozottak ellen, a tartás kipótlására. Mert az özvegyi jog fokozott tartásigény, mely minden egyéb feltétel nélkül is, *dologi biztosításra tarthat számot*. Ezért az özvegy a megajándékozottal szemben sem köteles beérni a bizonytalan személyes kipótlási követeléssel, hanem özvegyi jogának az ajándéktárgyon, vagy annak meglévő értékén dologilag való biztosítását is kell hogy követelhesse.

Általában célszerű az élők közti nőtartást és az özvegyi jogban rejlő eltartást szabatosan megkülönböztetni egymástól. Az *elvált vétlen nőnek pl. van tartáskövetelése* volt férjével szemben, de — *nincs özvegyi joga*. Viszont a férjétől *vétkenesen külön élő nőnek* nincs joga ahhoz, hogy férjétől házon kívül (u. n. ideig-

lenés) nőtartást követelhesen, de *özvegyi joga mégis fenmarad*. (Noha vannak ellenkező határozatok is.)

A Curia kérdéses döntése még más irányban is gondolkodóba ejt. Nevezetesen a Curia döntéséből a *minori ad majus* az is következik, sőt az indokolás épen azon a feltételezésen alapul, hogy az eltartási követelés már élők között is védelemben részesül a tartásra kötelezett ajándékozása ellen. Ezzel azonban igen sikamlós térre lépünk, ahol nagy óvatosság szükséges és általános tételek alig állíthatók fel. A tartáskövetelés birói megítélését követő ajándékozások ellen méltán terjeszthetnők ki ezt az oltalmat; a pusztán tartási váromány idejébe eső ajándékozások aligha lesznek megtámadhatók, a többi előfeltételnek (jelesül a jogosult szükségbe jutásának) bekövetkezése folytán utóbb tényleg megszülemlett tartáskövetelés védelmére. A Curia tehát a nő özvegyi jogának védelmében egyúttal annak és a tartásnak kérdését bizonytalan térre vitte.

*

A takarékpénztári betéti könyvek jogi természetéről értekezik *dr. Pap József* egyetemi tanár. Kiindul abból, hogy a mi jogrendszerünk ismeri a közforgalom tárgyát képező értékpapírokat (pl. részvények, államkötvények, sorsjegyek, különféle bankpapirok) és a közönséges értékpapírokat (pl. kötelezők, nyugták, szerződések).

A közforgalmú értékpapírokat: a bemutatóra szóló és a forgatható értékpapírokat. A takarékpénztári könyvek nem bemutatóra szóló, vagy forgatható papírokat, de azért mégsem tisztán és kizárólag közönséges okiratok. Kettős természetük van, mert találunk bennök közforgalmi jelleget is, de közönséges okirati tulajdonságokat is. A betevő és az adósként kötelezett takarékpénztár között jogügylet jön létre, amelyet betéti ügyletnek is neveznek. Az elméletben megoszlanak aziránt a nézetek, hogy mily jogi természettel bír ez az ügylet. Van olyan felfogás, hogy a takarékpénztári betét lényegében nem más, mint kölcsönszerződés. Más felfogás szerint pedig a takarékpénztári betétkönyvecskére vonatkozó ügyletnél a kölcsönszerződésnek lényeges alkateleme a hitelnyújtás, illetve annak igénybevétele iránti célzat teljesen hiányzik és leghelyesebb, ha azt depositum irregularenak tekintjük.

Az értekezés csak oly takarékbetéti könyvecskékkel foglalkozik, amelyek fentartás nélkül vannak elhelyezve.

A joggyakorlat nálunk sokáig ingadozott, vajjon a takarékpénztár azon kijelentése, hogy a betétkönyv felmutatóját annak jogos tulajdonosául elismeri, nem teszi-e a betétkönyvecskét bemutatóra szóló papirossá. Kiváltképen az alsóbiróságok hivatkoztak előszeretettel a betétkönyvecskék közforgalmi természetére és arra a köztudomású tényre, hogy a betéti könyvecskék bármily névre legyenek is kiállítva, a bemutatónak kifizettetnek. De a Curia is osztotta ezen felfogást. Így kimondta: a takarékpénztári könyv a bemutatónak kifizetendő közforgalmi értékpapir lévén, előmutatója a könyv szerint betettnek mutatózó összeg kifizetését követelheti.

A Curia ezek szerint szintén nem tartja kizártnak, hogy a névre szóló betétkönyv a bemutatóra szóló papir jellegével bírjon. Újabban azonban mindinkább terjed communis opinio-ként azon nézet, hogy:

1. Bizonyos személy nevére, vagy egy jelre kiállított fentartás nélküli takarékpénztári betétkönyv a közforgalom tárgyát képező előmutatóra szóló értékpapir jogi természetével nem bír.

2. Nem teszi azzá a kiállító pénzügyintézet alapszabályaiban foglalt olyan értelmű intézkedés sem, hogy a betéti könyv előmutatója jogszerű birtokosnak vélelmezendő és a betétek a könyvecske előmutatójának, mint vélelmezett jogszerű birtokosnak kifizetendők.

3. Ha a betéti könyvet kiállító pénzügyintézet alapszabályai azonban akként intézkednek, hogy a betét a könyvecske bemutatójának kifizettetik, vagyis ha az alapszabályok intézkedésének értelme *nemcsak az, hogy a pénzügyintézetnek jogában áll a könyv birtokosának fizetni, hanem az, hogy a fizetés mindenkor a betéti könyv bemutatójának történik és az alapszabályoknak ez a rendelkezése magára a betéti könyvre reávezettetik*: abban az esetben a betéti könyvet kiállító pénzügyintézet nemcsak jogosítva, *de kötelezve is van* a betéti könyvecske bemutatójának a betéti összeget kifizetni, természetesen csak akkor, ha oly körülmények nem forognak fenn, melyek a könyv bemutatójának jogszerű birtokosi minőségét aggályossá teszik.

A fentartás nélkül elhelyezett betétről szóló takarékpénztári betéti könyv eme jogi természetéből az következik, hogy

4. az ilyen takarékpénztári könyvek feletti rendelkezés csak a betéti könyvecske birtoklása és annak bemutatása által történhetik, továbbá pedig, hogy

5. az ilyen takarékpénztári könyv bemutatója ellen a takarékpénztár által sikerrel fel nem hozhatók olyan kifogások, melyek az eredeti betevővel, vagy a könyv egy előző birtokolásával való jogviszonyból meríttetnek, hacsak olyan tények nem bizonyíthatnak, hogy a bemutatónak a könyv megszerzésekor a kifogásra alapul szolgáló jogviszonyról tudomása volt.

6. A takarékpénztári könyvecskének közönséges értékpapir természetét igazolja az a körülmény is, hogy elveszett takarékpénztári könyvecske megsemmisítése iránt az 1868: LIV. t.-cz. 529—533. §-ai alkalmazandók, holott a közforgalom tárgyát képező értékpapirokra vonatkozólag az 1881: XXXIII. t.-czikknél idevonatkozó intézkedései mérvadók.

Az értekező szerint a betétkönyvecskének jogi természete nemcsak az adósként szereplő takarékpénztárral szemben szabályozandó, hanem harmadik személyek irányában is.

1. Harmadik személyek irányában meghatározott névre vagy jelre szóló takarékbetétkönyv tulajdonosának az tekintendő, akinek a nevére az a takarékpénztár által kiállított, tekintet nélkül arra, vajjon a befizetést az illető teljesítette-e, akinek nevére szól a takarékpénztári könyvecske, avagy pedig más személy. Az a körülmény azonban egymagában, hogy a takarékpénztári betétkönyv az illető nevére van kiállítva, nem elegendő a tulajdonjog igazolására, ha a könyvecske nincs egyúttal annak a birtokában, akinek nevére szól.

2. Harmadik személy a névre szóló takarékpénztári betétkönyvek tulajdonosául a betevőként megnevezett személy irányában csak abban az esetben ismerhető el, ha bizonyítva van: a) vagy az, hogy a betett összeget a megnevezett egyén nevére, ennek beleegyezésével és hozzájárulásával a sajátjából, tulajdonjogának fentartásával helyezte el a takarékbába, vagy b) ha bizonyítva van az, hogy a könyvecske tulajdonjogát a törvényben meghatározott valamely tulajdonszerzési mód által megszerezte.

3. Valamint nem elegendő a tulajdonjog bizonyítására az a körülmény, hogy kinek a nevére van a betéti könyvecske kiállítva, úgy a könyvecske pusztá birtoklása a birtokos javára mi jogot sem állapít meg harmadik személyek irányában.

4. Vítás az, vajjon a zálogbirtokost megilleti-e a jog, hogy a zálogba kapott betétkönyvnek az értékét a zálogbaadónak adósától vagyis a betétkönyvet kiállító takarékpénztártól per útján követel-

hesse. Ujabban a Curia azon álláspontra helyezkedik, hogy a könyvecske jogi természetéből folyik, hogy a könyvecskét óvadékul kapott hitelező is felléphet a betét kifizetése iránt a takarékpénztár ellen. Indokolta a Curia a takarékpénztár alapszabályainak azon intézkedésével, mely szerint minden fizetés és visszafizetés a takarékpénztári betétkönyv felmutatója, mint annak vélelmezett jogszerű tulajdonosa kezéhez eszközendő, hacsak a betevő a visszafizetést a saját maga részére fenn nem tartotta. Harmadik személyekkel szemben tehát a takarékpénztári betétkönyv mindenkor a közönséges értékpapir jogi természeté felé hajlik.

6. A postatakarékpénztári betétekre az 1885: IX. t.-cz. 17. § rendeli, hogy a takarékpénztári könyvecske átruházása csak az átruházónak írásbeli bejelentése alapján történhetik. A törvény ezen intézkedése nem zárja azonban ki azt, hogy ily betétkönyvecskére nézve a tulajdonossal kötött, a postatakaréknál be nem jelentett jogügylet alapján a tulajdonjog birói úton érvényesíthessék.

Közlemények.

A kir. közjegyzői állás és a képviselőség összeférhetlenségi tilalmának a küszöbön álló választási reform alkalmából való megszüntetése iránt a kir. közjegyzők országos egyesülete felírt a belügyministerhez. A *dr. Cahrmant Oszkár* által szerkesztett emlékiratot lapunk legközelebbi számában fogjuk közölni.

*

Közjegyzői díj. Felhívjuk lapunk olvasóinak figyelmét a győri kir. táblának, lapunk ezen számában közölt, 3077/polg. 1907. számú elvi jelentőségű határozatára, mely különbséget téve a kir. közjegyzőnek, — noha ugyanazon hagyatékfelosztási ügyben, — magánmegbízás alapján kifejtett tevékenysége és birói megbízatáson alapuló hivatalos működése között, kimondja, hogy a közjegyzőnek az előbbiért járó és az 1880:LI. t.-cz. 27. § értelmében szabad egyezkedés tárgyát képező díjainak megállapításába a bíróság nem bocsátkozhatik. Ez alkalomból ismételtén azt a felhívást intézzük elsősorban a vidéki kartárs urakhoz, hogy minden tudomásukra

jutó felsőbirósági határozatot, melylyel a járásbiróságok részéről oly gyakran tapasztalt és mindig a közjegyzőkre sérelmes hatásköri túllépések corrigáltak, velünk közölni sziveskedjenek.

*

A Magyar Jogászegylet-nek február hó 29-ikén Nagy Dezső orsz. képviselő elnöklésével tartott ülésében *Szladits Károly* dr. törvényszéki bíró, egyetemi tanár ismertette az *osztrák polgári törvénykönyv novella-javaslatát*. Az Unger kezdeményezte revízió céljára még 1904-ben bizottság alakult, de Klein osztrák igazságügyminister e bizottság működésétől függetlenül, ministeriuma kebelében, külön revíziós javaslatot készíttetett, mely a nagy elvi kérdések megbolygatása nélkül könnyen megvalósítható reformok egész sorozatát foglalja magában és mintegy az általános revízió első részleteként jelentkezik. Az előadó a javaslat sorrendjében ismertette a tervezett fontosabb újításokat. Különös figyelmet érdemel a novella családjogi része, mely a női jogok kiterjesztését és a gyermekvédelem hathatós fejlesztését tartja szem előtt. Lényegesen javít a novella a törvénytelen gyermekek jogi helyzetén a gyermektartás igényének hivatalból való érvényesítése és az anya szülési és gyermekágyi költségeinek biztosítása útján. Fontos újítás a gyermekvédelem terén a gyámtanács intézménye, mely a község, az egyház és a társadalom bevonásával községenként alkalmas végrehajtó és ellenőrző testületet állít a gyámhatóságok szolgálatába. A dologjog terén legnevezetesebb intézkedései a novellának, a nem telekkönyvezett ingatlanok átruházásának és megterhelésének új szabályozása mellett, hogy kiterjeszti a tulajdonosnak a megszünt jelzalog ranghelyével való rendelkezését és megoldja a rangsorátengedés vitás kérdéseit. A rokonok törvényes öröklésének rendjét a javaslat lényegesen megszükiti, amennyiben a szépszüléknél távolabbi rokonok már nem örökölnék; az államra szálló hagyatékok elsősorban az elhagyott gyermekek nevelése és a munkásbiztosítás céljaira, másodsorban más jótékony célokra fordítandók. A házastárs állagöröklési jogának lényeges kifejlesztése és kötelesrész erejével való biztosítása, az ajándék miatti kötelesrész kiszabásának és érvényesítésének helyesebb szabályozása szintén régi bajait orvosolja az osztrák polgári törvénykönyvnek. A kötelmi jog számos intézkedésének mozaikszerű módosítása elsősorban a köztörvényi kötelmi jog kommercializálásának áll szolgálatában és a jóhiszemű forgalom

igényeinek kíván érvényt szerezni. Egyes jogintézmények, mint a harmadik javára szóló szerződés, az utalványozás és tartozás-átvállalás, valamint a szolgálati szerződés egészen új alakot nyertek. Az utóbbinak szabályozása további haladást jelent abban az irányban, hogy a gazdaságilag gyengébbek javára szóló oltalmi rendszabályok kényszerítő jogtételekkel biztosítandók, jelentősebb szociális kihatást azonban ez a szabályozás nem gyakorolhat, mert elsősorban a magasabb, főleg a szellemi szolgálatokra vonatkozik, míg a gazdasági munkabérszerződések a speciális törvényhozásra maradnak. A novella indokolása mindenütt különös figyelemben részesíti a mi polgári törvénykönyvünk tervezetét és szerencsés példája annak, hogy kisebb javításokkal is mily szép eredményeket lehet elérni a magánjog fejlesztésében anélkül, hogy be kellene várni a nagy reformmunkák megérlelődését.

*

A Magyarországi kir. közjegyzők országos egylete folyó évi február hó 23-án tartotta meg rendes évi közgyűlését *Zimányi Alajos* kir. közjegyző, udvari tanácsos elnöklete alatt. Elnök a szép számmal megjelent egyleti tagokat üdvözölve, a közgyűlés jegyzőkönyvének vezetésével *dr. Holitscher Szigfrid* kir. közjegyző-helyettest bizza meg, annak hitelesítésére pedig *dr. Cottely Géza* és *Gaszner Béla* kir. közjegyzőket kéri fel. Elnök ezután a következőkben teszi meg jelentését a lefolyt egyleti évben a vezetőség által kifejtett működésről és az egyleti élet főbb mozzanatairól:

Országos egyletünk fennállásának ideje, vagyis az 1884. év óta lefolyt 24 év alatt ez a mostani közgyűlésünk a XXIV. rendes évi közgyűlés. Egy társulat, egylet, vagy szövetség életében ennyi idő oly nagy, hogy rendes körülmények közt méltán feltételezi, elvárja mindenki, hogy ezalatt az egylet igazolja be, mutassa ki életrevalóságát.

Vajjon miként állunk mi egyletünkkel.

Elnöki előterjesztésben ezzel a kérdéssel kívánok foglalkozni, és így tisztelt kartársaimnak figyelmét kérem a következőkre.

Egyletünk életrevalóságának ezt a fokát, amire 24 év óta törekedtünk, amelyet az egylet alapszabályaiban az egylet céljául kijelöltünk: *nem értük* még el és nem mondhatjuk, hogy a közjegyzői intézmény felvirágzott és nem mondhatjuk, hogy felemelkedett a fejlődésnek arra a polczára, amelyen Magyarország jogéletében a jogrendnek, jogbiztosságnak feltételei szerint állani kellene.

Nálunk a közjegyzői intézmény jelenlegi egész szervezetében nem is a mi igazi ideálunkat képezi.

A közfelfogás nézpontjából a közjegyzői intézmény és közjegyzői kar helyzete most nem *kizárólag a közhitelesség, nem a közbizalom és nem a jogbiztosság érvényesítésére* irányzott hivatás magaslatán áll, hanem ahoz idegenszerű üzleti máz is van idegenből belehozva. Ily szervezetre fektetett közjegyzőségnek fejlesztése, javítása országos egyletünknek minden törekvése mellett is nemcsak a lefolyt 24 év alatt volt felette nehéz, hanem ily szervezetben mindig is nehéz marad.

A sikertelenség mégis nem az egyletnek, *nem az egylet* központi bizottságának tétlenségében rejlik, mert hiszen mindnyájan tudjuk, és jóakarattal mellette tudnunk kell, hogy az egylet mindenkor megfelelt az alapszabályokban kitűzött egyleti cél, vagyis a közjegyzői intézmény fejlesztése és karunk érdekeinek javítására irányzott feladatának.

Mi oka tehát annak, hogy a közjegyzői intézmény nem fejlődik, s mi oka annak, hogy karunknak sem reputációja, sem anyagi jóléte nem érvényesül, sőt nap nap után minden oldalról félreértések özönével küzd. Még a törvényhozás, a kormány, a hatóságok, közegek megtámadásainak is ki van téve intézményünk és karunk.

Mi az oka, hogy már annyira vagyunk, hogy a zugírászat hatóságilag támogatott, felelősségnélküli pálya jellegével van túrve, s különösen a községi jegyzők, kik nem jogászok, hanem közigazgatási közegek, épen az igazságszolgáltatás és jogügyletek rendezése körében hivatásszerűleg vannak felruházva felelősség terhe nélkül.

Keresem a magunk saját hibáját is, de látom az eseményeket is. Felhozhatnám, hogy egyletünk tagjai az egylet ügyeiben, tanácskozásaiban nem vesznek ugyan tömegesen és kívánatos módon részt, de ezt az ország terjedelme és a tagok nagyobb száma és távolságok miatt lehetetlen is mindig elérni.

Az is igaz, hogy az egyleti tagok meglehetősen száma évekig elmulasztja a tagdíjak befizetését, amely körülmény miatt már közgyűlési határozat folytán a hátralékos díjak miatt, nagy sajnálatunkra, bírósági peres és végrehajtási lépés volt használandó, és többen emiatt az alapszabályok értelmében az egyleti tagok sorából törleendő is voltak; de épen ez a körülmény inkább sajnos jele annak, hogy a közjegyző *anyagi, megélhetési okokkal is küzd* és így leginkább ez eredményezte a díjhátralékokat. És itt meg kell említenem, hogy közjegyzői karunk megélhetésének kérdésében a közjegyzőségnek tulajdonított Darius kincséről felkapott mese czáfolatául most legközelebb szomorú példákat nyújtott több eset. Legutóbbi időben nemcsak hogy néhány elhalt kartársunknak özvegyei az egylet pénztárából segílyt sürgetnek az elhalt férj vagyontalansága miatt, de még lesújtóbb példa, hogy egyik élő kartársunk a saját közjegyzői székhelyét a jövedelem teljes hiánya miatt odahagyni és így állásáról végleg lemondani kénytelen lévén, nálam legközelebb nyomorban, személyesen, családjával együtt megjelent és a nyugdíjalaphól a részére alapszabályok szerint kijáró összeget is kivette és más állás szerzése céljából nejével és gyermekével vándorútnak indult. Aki ilyen dolgot nem látott, az elcsüggesztő fogalmat szerez az igazságszolgáltatás szervezetének arról a módjáról, amint a közjegyző hatásköréből

elvonják a jogügyletek nagyrészét és nem jogászoknak, hanem jogismereket nélkülözteknek, sőt zugirászkodnak engedik át felelősség nélkül, semmit sem gondolván az országban keletkező jogsérelmek terjedésére.

Egyletünknek tehát, és az egylet központi bizottságának nem csekély nehézségek állanak útjában arra nézve, hogy az egylet alapszabályaiban meghatározott célok érvényesítését eszközölhesse.

Súlyosítja még ezeket a nehézségeket az a körülmény, hogy az egylet ügyeinek vezetésére vonatkozólag maguk tagtársaink között is *ellentétes vélekedések* merülnek fel. Ennek felismerésére talán nem teszünk rosszul, hogyha a most legutóbbi időben felmerült két körülményt emlitem fel. Egyrésztől ugyanis kartársaink közül az ország alkotmányi, politikai, közgazdasági, kormányzati zavarodásaira való tekintetből legjobbnak látják, hogy ezidőszerint semmiféle lépést ne tegyünk, sem karunk érdekében, mert mozgolódásainkkal még rosszabb hatást érünk el. Ezzel merőben ellentétben vannak kartársaink, akik még írásban is az egylet és a központi bizottságnak hibájául, hanyagságául, mulasztásául jelzik, hogy a közjegyzőség érdekében semmi kedvező eredmény nem következett be, sőt folyton hanyatlik a közjegyzői intézmény és romlik a közjegyzői kar helyzete és a jogügyletekre való befolyása. De még hozzájárul ehez, hogy vannak közöttünk, akik táplálják azt a nézetet, hogy a közjegyzői egylet nem igazolta és nem is igazolhatja magát életrevalónak, és nem is állhat fenn, nem érdemes fenntartani.

De hát tekintsünk csak szét a nagyvilágba; tekintsük az államok, nemzetek, kormányok életviszonyait, az emberi nem értelme és társadalmi újabb irányú fejleményeit; látjuk, hogy mennyire alakul, változik az egész világ; látjuk, hogy országok, hatalmak, kormányok buknek, váltakoznak, megsemmisülnek, pedig ezeknek sokkal nagyobb hatalom és anyagi tehetőség áll rendelkezésükre.

A közjegyzői intézmény oly sokoldalú, különböző megtámadásoknak és életbevágó ellenműködéseknek van most kitéve, hogy nem volna csuda, ha csakugyan erőre kapna az a vélekedés, hogy az intézményt nem érdemes fenntartani.

Pedig mégsem úgy van, mert ha kormányok buktak is, de azért a közjegyzői intézmény, vagy mondjuk helyesebben a jogi közhitelességet érvényesítő — habár most még rosszul szervezett intézmény nem bukott meg és nem szünhet meg, hanem csakis a sokoldalú ostrom ellen küzd, de lehetetlen, hogy egy jogállamban ily közhitelességet nyújtó intézmény végleg megszűntessék, mert az ország jogrendjének lényege magábanvéve is előbb-utóbb fejlődésre viszi intézményünket annyira, hogy lesz idő, amikor senkinek sem fog eszébe jutni az ugynevezett Darius kincsét is szűkkeblűen intézményünkkel — kapcsolatba hozni.

Midőn én mindezeket elnöki előterjesztésemben felhozom, ezzel azt kívánom itt kimutatni, hogy országos egyletünk és a központi bizottság működésében felette *sok nehézséggel* küzdött a lefolyt évben is és mulasztás esete nem forog fenn, mert az egész világon észlelhető nemzetközi, politikai, társadalmi, közgazdasági és erkölcsi teljes átalakulásának zavarai közt egyletünk életrevalóságának kérdésében reáfordítottuk figyelmünket.

Ami pedig ezek után egyletünk működéséből származott tényleges helyzetünket illeti, szemünk előtt tartottuk az egylet alapszabályaiban kitűzött működési célt, és ebből kifolyólag a t. közgyűlésnek tudomására kijelentem, hogy az igazságügyminiszteriumhoz már jó ideje *be vannak terjesztve*, de mindaddig érdemleges elintézés nem nyertek, a már elévülés *alá esett köziratoknak és jegyzőkönyveknek kisélejtezése iránt*, továbbá a *közjegyzői levéltárak* rendezése iránt, valamint a *községi jegyzők munkakörét* szabályozó törvényben, kormányi rendeletben és hatóságok szabályrendeleteiben foglalt és a közjegyzők hatáskörébe vágó és a törvényben már biztosított hatáskörünk és jogaink helyreállítását sürgető kérvényünk.

Ezeket kívül számos ízben fordult elő, hogy személyes kérelem által is lett sürgetve mindezen iratok és kérelmek elintézése.

Továbbá mindnyájan tudjuk, hogy a közjegyzői intézmény fejlesztése, karunk érdekeinek javítása körül nemcsak egyletünk, nemcsak az országban rendezett kamarák, sőt az ország közjegyzőinek összesége által tartott congressusok sürgetik a javító intézkedéseket. Az egylet alapszabályaiban előírt célunk mindenben megfelelő tényleges állapot, tehát az egylet minden tagjának szeme előtt és tudomására van. Továbbá az egylet testületi szervezetének ismerete céljából az egylet minden egyes tagjával közölve van az a névsor, amelyből kitűnik, hogy az egyleti tagok összes létszáma jelenleg *155 tag*, és pedig sajnos azért kevesebb valamivel a múlt évi létszámnál, mert többen évük hosszú során át nem fizették a tagdíjakat, pedig ezeket az egylet a segélyezés és egyéb kiadásokra nem nélkülözheti és mégis többen bevárták a bírói ítéletet és végrehajtást, tehát azok az alapszabályok folytán a tagok sorából törlendők voltak. Ennek a névsornak adatai mutatják azt is, mely időtől kezdve tagja az illető az egyletnek.

Az alapszabályokban meghatározott egyik egyleti cél érvényesítésére való működésünk tekintetében arra is figyelmet fordítottunk, hogy intézményünkben kifolyó érdekeinek szaklapunkat fentarthassuk, amint hogy mindnyájunk tudomása szerint az a szaklap, amit Charmant Oszkár kartársunk mint szerkesztő, Holitscher Szigfrid kartársunk mint főmunkatárs együtt szerkesztenek, a közjegyzői intézmény és karunk érdekeinek teljesen megfelelő alakban és tartalommal vannak szerkesztve. Ez a szaklap a mi egyletünk pénzalapjából van kiadva és fenntartva.

A másik egyleti cél a segélyezés. Ezt az egylet több ízben gyakorolván, erre vonatkozólag egyletünk pénztárnoka a tárgysorozat rendjében fogja előterjeszteni számadását. És végre az egyleti célok közé a nyugdíjintézet létesítésének kérdése tartozván, az egylet által már létesített nyugdíjintézet jelenlegi állásáról az említett névsorral kapcsolatban a t. közgyűlés minden tárgya teljes áttekinthetést nyert.

A közgyűlés az elnök előterjesztését helyeslőleg tudomásul veszi és a vezetőségnek, elsősorban pedig az elnöknek működésükért egyhangúlag köszönetet szavaz. Végül még megállapították a *Szabó Albert* egyleti pénztárnok által előterjesztett, az egylet és a segélyalap pénztárára vonatkozó mérlegek, melyek közül az előbbi

13,409 K 09 fillér, az utóbbi pedig 1414 K activ egyenleget tüntet fel. Egyúttal a központi bizottságnak a felmentvény megadatott és az 1907. évi bevételekből a kiadások levonása után fennmaradó 2896 K 78 fillér feleslegnek 50%-a az egyleti alapszabályok X. fejezete értelmében a közjegyzői nyugdíjintézet javára átutaltatott. Több tárgy nem lévén és indítvány nem tétetvén, elnök a közgyűlést berekesztette.

*

A magyarországi kir. közjegyzők nyugdíjintézete f. évi február hó 23-án tartotta meg rendes évi közgyűlését *Zimányi Alajos* kir. közjegyző udvari tanácsos elnöklete alatt.

Elnök ismerteti a nyugdíjintézet állapotát és bejelenti, hogy a múlt 1907. év végén a tagoknak is megküldött névsor szerint 98 tagja volt az intézetnek, azóta azonban már 100, és hogy a nyugdíjintézet vagyona 1907. év végén 188,920 korona volt, még pedig értékpapirokban: 170,000 korona, készpénzben: 18,920 korona, és ha számításba vétetik a 100 tagnak folyó évi I-ső félévi fejenkénti 100 korona tagdíja és az országos egyesület által a mai napon átutalt 1448 korona 39 fillér, a vagyon jelenleg meghaladja a 200,000 koronát. Öröndetes tudomásul szolgál.

Elnök előterjeszti továbbá, hogy megkeresések intéztettek hozzá avégből, valjon a nyugdíjintézetbe tagul belépni lehetne-e oly feltétel mellett, hogy az illetőnek tagsági kezdő ideje 1903. évi január hó 1-ső napjától számíttatnék azon esetben, ha az illető már lejárt 1903., 1904., 1905., 1906., 1907. évekre időközi kamatokkal együtt egyszerre befizetné a díjakat a következő 1908. évi félévi tagdíjjal egyidőben? A közgyűlés, tekintettel arra, hogy az alapszabályok ilyen vagy hasonló intézkedést nem tartalmaznak, *Jakab Géza* kir. közjegyző indítványára kimondja, hogy az ily értelmű kérelmek nem teljesíthetők és az alapszabályok esetleges módosítása sem mutatkozik ezidő szerint célirányosnak. Több tárgy nem lévén és indítvány nem terjesztetvén elő, elnök a közgyűlést berekeszti.

*

A budapesti kir. közjegyzői kamara f. évi február hó 23-án tartotta meg rendes évi közgyűlését *Rupp Zsigmond* kir. közjegyző udvari tanácsos elnöklete mellett.

Elnök üdvözlővén a megjelenteket, a közgyűlést megnyitja s a jegyzőkönyv vezetésére felkéri *dr. Rónay Károlyt*, annak hitele-

sítésére *Jakab Gézát* és *Kiss Aladárt*, a szavazatszedő bizottságba pedig jelöli, illetőleg felkéri *dr. Cottely Gézát*, *dr. Szécsi Ferenczet* és *dr. Lipcsey Pétert*.

Dr. Charmant Oszkár kamarai titkár előterjeszti a jelentést a kamara múlt évi működéséről, kiemelve a többi között különösen, hogy a székesfőváros kerületi előjáróságainál alkalmazott hagyaték-leltározó közegek igen sok esetben túllépik hatáskörüket, különösen azon tekintetben, hogy oly esetekben is erőszakos módon leltároznak és pénzt és értékpapírokat birói letétbe helyeznek, amikor a törvény szerint hivatalos eljárásnak egyáltalán véve helye nincsen is, tehát ezen visszaélések ellen felterjesztés intézendő a nagyméltóságú m. kir. Igazságügyministeriumhoz, hogy a belügyministerium útján az illető közegeket hatáskörükre nézve kioktassa s az említett visszaéléseket jövőre meggátolja. Közli továbbá, hogy a közjegyzői karnak régóta és pedig eddig sikertelenül hangoztatott abbeli óhaja, hogy a kar a törvények előkészítő tanácskozásaiba is bevonassék, részben teljesült, amennyiben a m. kir. Igazságügyminister az alkotandó új telekkönyvi rendtartás ügyében folyó euquête-tárgyalásokra a kir. közjegyzők közül *Rupp Zsigmondot* és *dr. Charmant Oszkárt* meghívta.

Érintette azon sajnós körülményt is, hogy az ügyvédi kar újabb időben aggressive lép fel a közjegyzői kar ellen s az általuk támasztott mozgalomnak annyiban van is eredménye, hogy már körülbelül biztosra is lehet venni, hogy az igazságügyi kormány már azon tervvel is foglalkozik, hogy oly községekben, ahol nincs közjegyzői székhely, ügyvédek bizassanak meg váltóóvások felvételével, sőt, hogy az új telekkönyvi rendtartás a hitelesítési kényszert szándékozván életbeléptetni, oly községekben, ahol kir. közjegyző nincs, ügyvédek bizassanak meg a hitelesítésekkel. Ezen tervek ellen a közjegyzői karnak erélyesen állást kell foglalnia, nem ugyan anyagi érdekből, de hogy az intézmény alapelvén rés ne üttessék. Védelmi fegyverül csak a petitionalis jog áll rendelkezésünkre, amelyet bőven használni is kell.

Ezen jelentést a közgyűlés egyhangú helyesléssel fogadja.

Ezután ugyancsak *dr. Charmant Oszkár* indítványozza, hogy az új választási törvény hozatala alkalmából illetékes helyeken lépéseket tegyen a kamara, hogy a kir. közjegyzőkre nézve a képviselői incompatibilitás megszüntetessék.

Ezen indítványt a közgyűlés egyhangúlag elfogadja.

Elnök utal a közgyűlés abbéli gyakorlatára, mely szerint azon fontosabb tényekkel és jelenségekkel is foglalkozni szokott, amelyek a lefolyt évben a közjegyzői kart és intézményt akár közvetlenül, akár közvetve érdeklik. Így nem hunyhat szemet a közjegyzői kinevezések kérdésében azon elkésztő esettel szemben, amely a napi sajtót és az egész közönséget dr. Apáthy Gyula körmendi közjegyző kinevezése ügyében foglalkoztatta. Ha már, sajnos, télenességre van kárhozható a közjegyzői kar azon kinevezésekkel szemben, amelyek kitűnő helyetteseinket a politikai érdeknek megjutalmazása céljából háttérbe szorítják, úgy a legkiméleltlenebb kritikát provokálják az oly kinevezések, amelyek szerint oly egyének, kik más jogi pályán nem voltak képesek érvényesülni, személyes kedveskedésből részesülnek közjegyzői stallumban. Elzomorítók ezen és hasonló esetek, mert alkalmasak a közjegyzői kar iránti bizalmat megrendíteni és magát az egész intézményt diszcreditálni. Óhajtanónak tartja elnök, hogy a kamarák az ily kinevezéseket ezentúl nagyobb figyelemmel és éberséggel kísérik és kijelölő javaslataikat esetleg ily eseteknek szomorú következményeire való utalással hathatósan védjék.

A közgyűlés az előterjesztést magáévá teszi és az e részben alkalomról-alkalomra célravezető intézkedést a kamarára bizza.

Elnök ezután előterjeszti a kamarának mult évi zárszámadását és a jövő év költségeloirányzatát s indítványozza, hogy a tagsági díj a következő évre is 20 koronában állapíttassék meg.

A közgyűlés a mult évre a kamarának, illetve a pénztárnoknak a felmentvényt megadja, a költségeloirányzatot egyhangúlag elfogadja, egyúttal pedig a tagsági díjat a jövő évre is 20 koronában állapítja meg.

Elnök ezután felkéri a közgyűlést, hogy a kamara elnökét és a kamarai tagokat válaszsza meg, kijelentvén, hogy ő jövőre az elnöki tisztet, tekintettel korára és nagy elfoglaltságára, el nem fogadhatja. Köszöni az eddigi bizalmat és kéri, hogy elnökül mást szíveskedjenek megválasztani.

Ezután a szavazatszedő bizottság a szavazólapokat, ezek között az elnökhöz beérkezett és a bizottságnak átadott, a törvénynek megfelelően lepecsételt szavazati jegyeket is számba vévén, a szavazás eredményét az elnök következőkben hirdeti ki. Megválasztottak: elnöknek: *Rupp Zsigmond*, rendes választmányi tagok-

nak: *dr. Charmant Oszkár, dr. Weinmann Fülöp, Kiss Aladár* és *Jakab Géza*, póttagoknak: *Zimányi Alajos* és *Görgei István* kir. közjegyzők.

Elnök előbbi kijelentését megismételvén, felkéri a közgyűlést, hogy más elnököt válaszszon, illetőleg az egész szavazás újból eszközöltessék. *Dr. Charmant Oszkár* felkéri *Rupp Zsigmondot*, hogy a közbizalom nyomásának engedjen, igéri, hogy a kamarai tagok a munka terhének legnagyobb részét le fogják venni vállairól. *Zimányi Alajos* ugyanily szellemben szólal fel és a közgyűlés általános felkiáltással helyeselte ezen felszólalásokat, mire *Rupp Zsigmond* kijelenti, hogy most az egyszer még enged a közkívánságnak s az elnökséget elvállalja.

Más tárgy nem lévén, elnök a közgyűlést berekeszti.

*

A debreczeni kir. közjegyzői kamara f. évi február hó 16-án tartotta meg rendes évi közgyűlését *Lestyán Adorján* kir. közjegyző, kir. tanácsos elnöklete mellett. Elnök a közgyűlést megnyitván, előterjeszti a kamarai választmány évi jelentését, melyet a következőkben ismertetünk:

„A kamara ügyforgalmát felölelő statisztika az 1906. és 1907. évről a következő képet mutatja:

A bevezetések száma volt:	1906-ban	1907-ben
1. Az ügykönyvben	16,894	16,800
2. Az óváskönyvben	25,135	32,048
3. A hagyatéki könyvben	17,834	16,263
4. A birói megbízások könyvében	362	330
5. Másolatok hitelesítése	3,764	4,333
6. Fordítások	108	106
7. A magánbeadványok könyvében	5,962	6,018
	<hr/>	<hr/>
	70,059	75,898

A beérkezett kimutatásokból arról győződünk meg, hogy a kamara területén működő királyi közjegyzők igen csekély birói megbízásban részesülnek, sok helyen árverésekkel és vételi árfelosztásokkal nem bizattak és nem bizatnak meg, pedig az ilyenfajta megbízásokkal a bíróság igen nagy tehertől szabadulna; ezt a mellőztetést nem értjük, látva azt, hogy más kamarák területén az árfelosztás közjegyzőkre bizatik.

A hagyatékok száma pedig évről-évre apad, mivel mindig több és több hagyatéki ügyben kérnek a felek örökösödési bizonyítványt; súlyosabbá teszi a helyzetet még az a szomorú tény is, hogy az ingyenes hagyatékok

száma napról-napra szaporodik, tehát míg egyrésztől nagyobbára a községi jegyzők által készített örökösödési bizonyítványokkal az értékesebb hagyatékokat a közjegyzőtől elvonják, másrésztől a hagyatékok sokszor a legszembeötlőbb módon 200 koronán alul becsülve, a közjegyzők ingyenes munkáját szaporítják. Emellett évről-évre olvasható a nagyméltóságú igazságügyminister úrnak rendelete egyik vagy másik új közjegyzői stallum felállítása tárgyában! Megtekinthető továbbá minden évben leirata, melyben mindenkor egyformán hangzik azon magas csodálkozása, mely abban domborodik ki, hogy szomorúan konstatálja az igazságügyi kormányzat, hogy az érdekelt örökösök csak igen ritkán fordulnak a birtokátadásoknál a jobb, az olcsóbb formához, az örökösödési bizonyítványokhoz!

Mi évről-évre azt hangsúlyozzuk, hogy az ilyen örökösödési bizonyítványok alapjáni átadás mennyi kárt okoz nemcsak nekünk, hanem maguknak az örökösöknek és elsősorban az államnak is. Mert hogy drágább mint a közjegyzői díj, az kétségtelen. Mert először is minden telekkönyvre két-koronás bélyeg kell, a családi értesítőkre minden személy után 1 koronás bélyeg, azután amit szabad alku szerint a községi jegyzőnek fizetnek a munkájáért és azért a nagy jószágáért, hogy minden ingóságot eltitkolva, a becsüt olyan minimális alapokra fekteti, hogy a százalékfizetési különbözet legalább is kétszeresen behozza a felek minden kiadásait. A feleknek tehát így látszólag kevesebbe kerül az átadás, daczára annak, hogy háromszor többet kiadnak, mint a közjegyző díja! De hol van a jogbiztonság? Hol marad az állam érdeke? Mennyi kára van az államnak az értékek eltitkolásából? Hiszen egyetlen örökösödési bizonyítvánnyal rendezett hagyatéknál sem vesznek leltárba ingóságokat. Évenként hány millió nem kerül így megadóztatás alá!

De hát az állam érdeke maradjon az állam érdeke! A mi panaszunk csak üres beszéd! Megvalljuk, hogy a jelenlegi viszonyokat nem tartjuk egyáltalában alkalmasnak arra, hogy a közjegyzői kar sérelmét memorandum vagy panasz alakjában felterjesszük. Nincs reményünk, hogy helyzetünk javuljon, mert még most is szaporítatnak a stallumok, növelve, tenyésztve van a proletariatus anélkül, hogy a minden tekintetben megváltozott életviszonyokhoz alkalmaztatnának, módosíttatnának a közjegyzői törvények.

A kamara választmányát bizonyos tekintetben az vezérelte, aminek a kassai kamara is kifejezést adott, hogy a mostani viszonyok között nem tartja az időt alkalmasnak arra, hogy memorandumot nyújtson be, mert minden erőszétforgácsolást károsnak gondol, hanem inkább sürgetendő volna országos congressus összehívása, hogy sérelmeink impozáns módon és modorban nyilatkozthassanak meg. A közgyűlés határozataival szemben azonban a köteles tisztelet, mely a kamara választmányát áthatja, nem engedte meg a merev álláspontra helyezkedést, hanem elkészítette a minden sérelmet felölelő memorandumot.

A közgyűlés az évi jelentést tudomásul véve, hozzájárul ahhoz, hogy az országos congressus összehívattassék és e célból jegyző-

könyvét átteszi a társkamarákhoz és az országos közjegyzői egylet-hez. A bemutatott memorandumot kinyomattatja és az évi jelentés indítványától eltérőleg elrendeli, hogy ezen emlékirat egy deputatio által nyujtassék át a nagyméltóságú Igazságügyminister: dr. Günther Antal úrnak. A küldöttség tagjaiul Lestyán Adorján elnöktele alatt bogdi Papp Sándor és nemestóthi Szabó Antal kiküldetnek.

A választások megejtetvén, megválasztattak elnökek *Lestyák* Adorján, rendes választmányi tagoknak: bogdi *Papp* Sándor, dr. *Krasznay* Gábor, dr. *Kovács* Elek és *Mezey* Mihály, póttagoknak, *Padrah* Sándor és *Galánffy* János, számvizsgáló tagoknak: *Somogyi* Gyula, dr. *Stettner* János és dr. *Lindtner* Sándor kir. közjegyzők.

Dr. *Nagy* Béla indítványa, mely szerint azt kéri, hogy tiltassanak el a közjegyzők más közjegyző járásában, habár egy törvényszék területében vannak is, az okiratok fölvételétől, egyhangúlag elutasították, mert a jog, amely a közjegyzőt felhatalmazza, saját törvényszéke területén bárhova menni: tételes törvényen alapul.

A kamara emlékiratát, mely kimerítően foglalkozik a közjegyzőség sérelmeivel és az intézmény fejlesztése érdekében szükséges reformokkal, a következőkben ismertetjük:

Állandó és jogos panasz tárgyát képezi azon eljárás, melyet az igazságügyi kormány egyrészt az új közjegyzői állások szervezése, másrészt a közjegyzői állások betöltése körül hosszabb idő óta követ. Akármilyen helyes az a törekvés, hogy a közjegyzői intézmény a néphez minél közelebb hozassék, a közjegyzői állásoknak a közjegyzői hatáskör fejlesztése nélkül való szaporítása csupán az érintett közjegyzők megélhetését veszélyezteti, anélkül hogy a kitűzött cél szempontjából jelentős eredménnyel járhatna. A kamara tehát addig, míg a közjegyzőség hatáskörének önállósítása iránt döntő lépés nem történik, nevezetesen a telekkönyvi bejegyzés tárgyát képező jogügyletek a közjegyzők kizárólagos hatáskörébe utaltatnak: okvetlenül szükségesnek tartja, hogy valamely közjegyzői terület megosztása s abból új közjegyzői állás rendszeresítése csak az állás megüresedésekor s az illető közjegyzői kamara felterjesztése alapján történhessék. Még elítélendőbb, mert általános jogszolgáltatási szempontokra egyáltalán nem hivatkozhatik, hanem kizárólag személyes és politikai érdekek támogatásán alapszik az a kinevezési gyakorlat, mely a novella kivételesnek contemplált intézkedéséből, a közjegyzői gyakorlaton kívül álló egyének kinevezését rendszerré tette. Hogy ezek a visszaélések annyira elharapódtak, annak egyik oka a közjegyzői törvény azon teljesen indoko-

latlan intézkedésében rejlik, mely a közjegyzői állást az országgyűlési képviselőséggel összeférhetlennek mondván ki, a közjegyzőt a parlamentből kizárja és megakadályozza, hogy ezen intézményt és annak bajait alaposan ismerő egyén az intézmény kiépítése és fejlesztése, bajainak orvoslása érdekében az ország színe előtt szót emelhessen.

De a legfőbb és legnagyobb hiba a közjegyzői intézmény szervezetében, mely annak nemcsak fejlődését akadályozza, de újabb időben egyrészt az ügyvédek, másrészt a községi és közjegyzők meg nem fékezhető concurrentiájának fellépése által, egyenesen fennmaradhatását is veszélyezteti az, hogy a közjegyzőségnek, mint az igazságszolgáltatás egyik teljesen különálló részének, saját külön és önálló hatásköre az 1874. és 1886. évi törvényekben megállapítva nincsen. Elsősorban, amire már a közjegyzői állások rendszeresítésével kapcsolatban történt utalás, a telekkönyvi bejegyzés tárgyát képező jogügyletekre nézve a közokirati kényszer felállítása oly rendelkezés volna, mely elsősorban nem is a közjegyzőségnek, hanem a jogkereső közönség biztonsági igényeinek kívánalma.

De ha már ezen ideális s az igazi jogrend érdekében egyedül célravezető állapotnak megfelelő törvényhozási intézkedések által megvalósítása még most is leküzdhetlen nehézségekbe ütköznék, a közjegyzői intézmény fennmaradásának és megszilárdulásának s ebből folyólag az állampolgárok magánjogi biztonságának és a magasabb állami jogrendnek szempontjából, feltétlenül és haladék nélkül már most megteendők a következő törvényes intézkedések:

1. Az 1886. évi VII. törvénycikk 21—24. §§-aiban már kötelezőleg közjegyzői hatáskörbe utalt ügyleteken kívül még közokirati formában, kötelezőleg közjegyzői hatáskörbe utaltassanak

a) a szülők és gyermekek, valamint az egy háztartásban élő testvérek összes jogügyletei, általában a családi kapcsolatból kifolyó s a családi és öröklési jogra kihatással bíró összes ügyletek;

b) az összes örökösödési szerződések;

c) az összes örökbefogadási szerződések;

d) az önjogú örökösök közötti osztályegységek;

e) a kiskorúak végrendeletei;

f) az alapítványi okiratok;

g) közalapítványok és közjogi testületek ingatlanainak haszonbérbeadására, elidegenítésére, vagy ezen testületek által új ingatlanok szerzésére vonatkozó szerződések, mint mely jogügyletek, részint fontosságuk, vagy az öröklési jogra kiható természetük miatt, részint az azokban résztvevő személyeknek természetes fogyatékoságánál, vagy egymáshoz való viszonyánál fogva, részint pedig az azokban résztvevő testületek közjogi minőségénél fogva hathatósabb jogvédelemben részesítendők.

2. A bíróságoknak a birói ítékezés tárgyát nem képező ügyektől való mentesítése szempontjából:

a) az örökösödési eljárást szabályozó 1894. évi XVI. törvénycikk hatályon kívül helyezésével, az egész örökösödési eljárás elejétől végig, a királyi közjegyzőre, mint az örökösödési ügyek ellátására elsősorban

és különösen is hivatott s arra kiválóan alkalmas közhitelű személyre bizassék.

Az eddigi eljáráshoz hasonló módon épügy megtehető a királyi közjegyzők által a leszármazás és öröklési jog igazolására szolgáló bizonyítékok beszerzése, a meg nem jelent érdekelteknek törvényes jogkövetkezmények terhe alatti, vagy a hagyatékhoz netalán igényt támasztó egyéneknek, esetleg ismeretlen tartózkodású érdekelteknek hirdetményi úton megidézése, a hagyatékhoz tartozó készpénz, értékpapírok és egyéb értékek letétbe beutalása iránti intézkedések.

Az eljárás befejezése után — amennyibeu érdekelt felek közt az egyesség létrejött — a közjegyző a tanusítványnak egy példányát a hagyatéki kimutatással együtt, illetékszabás végett a kir. adóhivatalhoz, ugyanannak egy másik példányát telekkönyvi bekebelezés végett a telekkönyvi hatósághoz átteszi, amennyiben pedig az egyesség vagy egészben, vagy részben létre nem jött volna, az iratokat a vitássá vált kérdésekre vonatkozólag perre utasítás végett a bírósághoz beterjeszti. Csak ekkor kezdődik s csak ekkor lép előtérbe a bíróság tulajdonképeni hivatása és kötelessége, mikor tudni illik a tényleg vitássá vált kérdéseket ítélettel eldöntenie kell.

A közjegyző által, az ekként előtte létrejött egyességről kiállítandó hiteles tanusítvány, az eddig kiadni szokott örökösödési bizonyítványokat is pótolván, az örökösödési bizonyítvány kibocsátása iránti külön eljárás, mint teljesen fölösleges és tárgytalan, ez esetben önként megszűnnék.

b) A végrehajtási eljárás során, a telekkönyvi hatóság székhelyén fogatosítandó ingatlan árverések, a sorrendi tárgyalások megtartása, azok eredményének tanusítása és a vételárfelosztások.

c) A csődeljárás során a csődbiztos összes teendői a királyi közjegyzőkre bizassanak.

Végül nem szorul további bizonyításra, hogy a közjegyzői díjakról szóló 1880. évi LI. t.-cz. a mai megélhetési viszonyoknak többé meg nem felel, a közjegyzői intézményre egyenesen életkérdés, hogy új közjegyzői díjszabályzat készíttessék.

*

A pozsonyi kir. közjegyzői kamara f. évi január hó 26-án tartotta meg rendes évi közgyűlését *Pongrácz Kálmán* kir. közjegyző, kir. tanácsos elnökle mellett. A kamara, az évi jelentés elfogadása után a következő határozatokat hozta:

I. A kamara területén működő kir. törvényszékek némelyike, midőn mint hitbizományi bíróság jár el, arra való tekintet nélkül, hogy a hitbizományi javak esetleg több kir. bíróság, következésképp több kir. közjegyzőség területén fekszik, többnyire csak egy kir. közjegyzőt, még pedig, ha az illető hitbizományokhoz oly vagyon is tartozik, mely a törvényszék székhelyén lévő kir. bíróság területén fekszik, a saját székhelyén

működő kir. közjegyzőt szokta megbízni az összes hitbizományi javak leltározásával.

A törvény azt a kérdést kifejezetten sehol sem szabályozza, mégsem lehet a jelzett eljárási módot egészen szabályzerűnek és semmiesetre sem czélszerűnek és méltányosnak mondani.

A bíróságok részéről a kir. közjegyzőknek adott megbízásoknál ugyanis mindig a vagyontárgy fekvése szolgál irányadóul, az országos gyakorlat szerint. Csődvagyon leltározásánál is mindig figyelembe vétetik az, ha a vagyon több kir. bíróság területén találtatik; és ha az illető kir. bíróságok székhelyein van rendszeresített kir. közjegyzői állás, — a vagyon fekvése szerint annyi kir. közjegyző nyer megbízást a leltározásra, amennyinek hatásköri területén a csődvagyon találtatik.

Igaz ugyan, hogy a kir. közjegyző közhitelességi hatásköre mindig a székhelye szerint illetékes kir. Törvényszék egész területére terjed és jogcselekvényei, tanúsításai érvényesek, történetek légyen azok bárhol e törvényszék egész területén belül; mégis országszerte kifejlődött az a gyakorlat, hogy a kir. törvényszékek figyelemmel vannak a bírósági, helyesebben közjegyzői hatásköri területekre, mikor bírói megbízásról van szó, amit a költségkimelési szemponton kívül a méltányossági tekintetek is parancsolnak, és indokoltá tesz még az a körülmény is, hogy azáltal elkerültetik a közjegyzők közötti surlódás lehetősége.

A kamara ennél fogva a területén lévő összes kir. törvényszékeket, illetőleg azok elnökeit hivatalosan aziránt megkeresi, hogy mindazon esetekben, amidőn a hitbizományi vagyon több kir. közjegyzőség területén fekszik, a vagyon fekvése szerint valamennyi ilyen kir. közjegyző bizassék meg a leltározással és közülük egy a beérkezendő leltárak alapján külön, vagy mindjárt az első kiküldetés alkalmával bizassék meg a főleltár elkészítésével is.

II. Nemcsak a kir. közjegyzőknek magánérdeke, hanem egyenesen országos közérdek az, hogy a m. kir. belügyministeriumnak 126000/902. sz. rendeletében foglalt, a községi és közjegyzők magánmunkálataira vonatkozó tiltó rendelkezések a legszigorúbban betartassanak.

Az idézett ministeri rendelet 93. §-ának harmadik bekezdése tiltja oly magánmunkálat elvállalását, amely ügynek hatósági eldöntésében az illető jegyzőnek hivatali állásánál fogva részt kell vennie.

Ez a tilalom rendkívüli bölcsességre és tapasztalatra vall, s kétségkívül annak belátásából ered, hogy egy és ugyanazon közeg, egy és ugyanazon ügyben nem képviselheti a közt és a magánszemélyt, a magánérdeket. Áll is általánosságban, de áll ez kiváltképp a jegyzőkre, ahol az állami és községi igazgatásnak oly sok szála futnak össze, ahol a hatósági ténykedéseknek és befolyásoknak akkora cumulatioja van, mint semmiféle más e föld kerekiségén létező szervnél.

Az idézett tilalom daczára mégis fennáll az a gyakorlat, hogy a községi és közjegyzők úgy a nem önjogú személyek jogügyleteinél és azok gyám-, illetőleg gondnokhatósági jóváhagyásánál, valamint az úgynevezett örökösödési és hagyományi bizonyítványok kieszközölése körül magánmunkálati tevékenységet fejtenek ki.

Az először említett ügykörnél tevékenységük abból áll, hogy megszerkesztik az illető okmányt, rendszerint vagyonaátruházást tartalmazó szerződést vagy vagyonekülönítési egyezséget és megcsinálják a gyám, illetőleg gondnokhatósághoz benyújtandó beadványt a jóváhagyás tárgyában.

Az ilyen esetek legtöbbszörében az árvaszéknek több hiteles és feltétlenül megbízható adata van szüksége, melyeket egyedül az illetékes községi előjáróságtól szerezhet be. Nevezetesen ismernie kell a nem önjogúnak közelebbi személyi viszonyait, a kérdéses ingatlanok forgalmi értékét, állapotát, az épületek minőségét stb. Majdnem kizártnak mondható, hogy e kérdésekben a községi előjáróság, melynek a jegyző domináló tagja, — tárgyilagos véleményt, alapos, a viszonyoknak feltétlenül megfelelő bizonyítványt adjon; és ha az okirat, a szerződés, a jóváhagyást kérő beadvány a jegyző kezéből került ki — és az emberileg nem is lehet másképen. De conflictusa van itt a jegyzőnek hatósági és magánmegbízotti ténykedése között. A megbízónak az az érdeke, hogy az ügylet simán jóváhagyassék az árvaszék által, és a jegyző mint díjazott megbízott kétségkívül mindent el fog követni, hogy ez be is következék, ez semmi körülmények között sem fog az árvaszéknek oly adatokat rendelkezésre bocsátani, melyek a jóváhagyás megtagadására vezethetnének. Hogy azonban ily körülmények között a nem önjogú személy, kinek megvédése elsőrendű közérdek, — sérelmet szenved, bővebb magyarázatra nem szorul. Aki csak némileg ismeri az életet, akinek valamelyes tapasztalata van e téren, tudja, hogy mennyi injuria támad a mai gyakorlatból.

Az örökösödési ügyekben való jegyzői munkálkodásban pedig ott van az inconvenientia, hogy az 1894 évi XVI. t.-cz. 99. §-a szerint megkivánt a) alatti kelléket szintén a községi előjáróság produkálja, amennyiben az állítja ki a bizonyítványt arról, kik az örökösök vagy plane e kellék a halálesetfelvételi ívvel igazoltatik, melyet a hatóság részéről csakis a jegyző ír alá. Nem kell arra a köztudomású tényre reámutatni, hogy a halálesetfelvételi ívek mily végtelen felületességgel készülnek, hanem elegendő kiemelni, hogy az örökösödési bizonyítvány iránti kérelmet megint csak a jegyző mint valamely örökösnek megbízottja szerkesztvén, itt is kettős minőségben szerepel, mint hatóság, midőn a községi bizonyítványt, illetőleg halálesetfelvételi ívet készíti, és mint díjazott képviselő a beadvány stb. elkészítésénél. Hogy ezután e téren is a közérdek, a jogbiztonság húzza a rövidebbet, könnyen gondolható.

Már pedig az államhatalomnak kötelessége a közérdeket mindenekelőtt megóvni, nemkülönben gondoskodni arról, hogy közegei az előadatokhoz hasonló conflictusok elé ne állíttassanak.

Bizonyára ebben leli indokát a hivatkozott tiltó rendelkezés is, melynek hogy országos foganata nincs, csak két oka lehetséges:

1. vagy nem elég éberek az árvaszékek és bíróságok,
2. vagy pedig a hivatkozott tiltó rendelkezésnek oly restringáló az interpretatioja, hogy a jegyző-csupán oly magánmunkálatoktól van eltiltva, amely ügyekben a hatósági eldöntésben hivatali állásánál fogva részt vesz.

Az első esetben a segítség módja az, hogy a ministeriumok utasítsák a jegyzők felettes hatóságait a legszigorúbb ellenőrzésre s minden áthágás példás megbüntetésére, — s a bíróságokat a zugirászat fokozottabb üldözésére.

A második esetben azonban, ha a jogforrásként eljár m. k. belügyminister magát a jelzett restringáló magyarázattal azonosítja, nincs mód a jelen bajok meggátlására.

Mindezeknél fogva a kamara a Nméltóságú m. k. igazságügyministerhez mint felettes hatósághoz fordul s őt megkéri, hogy az id. 126,000/902. belügyministeri rendelet 93. §-ának harmadik bekezdése tárgyában a Nmtóságú m. k. belügyminister úrtól felvilágosítást, azaz hiteles magyarázatot kieszközölj, és oly magyarázat esetében, hogy a kör- s községi jegyzők a körzetükhöz tartozó gyámi és örökösödési ügyekben magánmunkálatokat nem végezhetnek, — e tilalomnak érvényt szerezni kegyeskedjék.

III. A kamara az alább szövegezett törvényjavaslatot aziránti beható eszmecsere után az összes kamarákkal hozzájárulás végett közli és őket felkéri, miszerint valamennyi kamara az Igazságügyi kormányhoz oly kérelemmel forduljon, hogy ezen vagy hasontartalmú javaslatot a törvényhozás elé mihamarább terjeszteni sziveskedjék.

„Törvényjavaslat a kir. közjegyzői díjak módosításáról és biztosításáról:

1. Az 1880. évi LI. törvényczikkben és az 1891. évi XVI. t.-czikk 117. és 119. §-ában foglalt összes közjegyzői díjak összegei 50%-kal felemeltetnek, utasítottatik továbbá az Igazságügyi minister, hogy a 24366/1893. számú I. m. rendelet 129. és 131. §-ban megállapított közjegyzői díjakat 50%-kal rendeletileg emelje.

2. Az 1880: LI. t.-czikk 3., 4., 5. §-a és az 1894. évi XVI. törv.-czikk 117. §-ának azon részei, mely szerint a közjegyzői díj 1000, 100 és 40, illetve 2000 koronánál nagyobb nem lehet, változatlanul fentartatnak és az 1880. évi LI. törvény 5., 6. és 8. szakaszaiban foglalt azon intézkedés, hogy a díj 2 koronánál kevesebb nem lehet, odamódosítottatik, hogy az 3 koronánál nem lehet kevesebb.

3. Az 1894. évi XVI. t.-cz. első bekezdésének azon része, hogy 200 koronát meg nem haladó hagyatéki érték után díj nem jár, hatályát veszti és ezen értékű hagyatékok után a kir. közjegyzőt 6 korona díj megilleti.

4. A hagyatéki eljárásból felmerült közjegyzői díjak és költségek, ha azok az érdemileg letárgyalt hagyatéki iratok beterjesztéséig ki nem fizetnének és a hagyatéki értéke részben vagy egészben valamely nyilvános pénztárnál kezeltetik, ezen értékből mint előnyös tétel a közjegyző részére a hagyatékátadó, illetve perre utasító végzésben kiutalandók, illetve annak kiutalása iránt az illetékes hatóság megkeresendő, ha azonban ily letéti érték nincs, vagy az a közjegyzői díjakat és költségeket nem fedezné, a közjegyzői díjak és költségek, illetve azok fedezetlen része, ugyancsak a hagyatékátadó végzésben vagy a perre utasító végzésben a hagyatéki ingatlanokra elrendelendő zálogjogi bekebelezéssel biztosítandók olyképen, hogy ezen zálogjog az 1894. évi XVI. t.-cz. 70. és 94. §-a esetében az elidegenített ingatlant is egyetemleges jelzálogként terhelje.

Ezen zálogjog mint előnyös tétel birói árverés esetén a kincstári és egyéb közpénztári követeléseket megelőző előnyös tételként sorolandó; ha pedig a közjegyzői díjak és költségek időközben kifizettetnek, a zálogjog az átadó, illetve perre utasító végzésre való hivatkozás mellett a kir. közjegyző egyszerű bélyegtelen megkeresésére a telekkönyvi hatóságnál törlendő.

5. Utasítottatik az Igazságügyminister, hogy a 43194/1895. számú rendelet 87. §-át odamódosítsa, hogyha a hagyatéki bíróság őrizete alatt levő, illetve letéti érték kezeltetik, az az érdekelt örökösök közt leendő felosztás végett az átadó végzésben a kir. közjegyző kezéhez minden esetben kiutaltassék és hogyha a felosztás folytán gyámhatóság alá tartozó érdekeltek értékei valamely közpénztárba küldendők, ez portomentesen eszközöltessék.

Jelen törvény végrehajtásával az Igazságügyminister bizatik meg.“

A választások megejtetvén, megválasztottak: elnökek: *Pongrácz Kálmán* kir. tanácsos nyitrai kir. közjegyző, választmányi rendes tagoknak: *Gyuracskey Alajos* galántai, *Bartal György* pozsonyi, *dr. Pohl Károly* pozsonyi és *dr. Glatz Lajos* somorjai, választmányi póttagoknak: *dr. Richter Richárd* bazini és *dr. Kálmán Antal* szeniczei kir. közjegyzők.

*

Uj királyi közjegyzőség. Az igazságügyminister a tokaji kir. közjegyzőség kettéosztásával a szerencsi kir. járásbíróság területére, Szerencs székhelylyel, külön kir. közjegyzőséget rendszerített, mely a kassai kir. közjegyzői kamarához fog tartozni. A minister rendeletét, mely 1908. június 1-én lép hatályba, lapunk legközelebbi számában fogjuk közölni.

*

Személyi hírek. *Kovács Lajos* gyergyószentmiklósi kir. közjegyző áthelyeztetett Betlenbe. — *Bésán Mihály* lugosi kir. közjegyző, volt kir. táblai bíró, országgyűlési képviselő márczius hó 31-én elhunyt.

Külföld.

Hagyatéktárgyalás és átadás az örökhagyó elhalálózása időpontjában még meg nem született személyek (nascituri) örökösnevezése esetében. Az osztrák igazságügyminister ebben a kérdésben a főtörvényszéki elnökökhöz intézett, 1907 december 27-én 30996. sz. a. kelt leiratában, utalva arra, hogy a hagyatéki bíróságok különböző eljárást követve, majd az élő és a születendő örökösöknek, természetesen utóbbiak egyelőre bizonytalan örökösnevezésük meghatározása nélkül, adják át a hagyatékot, majd az átadást addig az időpontig elhalasztandónak tartják, míg az illető örökösök megszületnek és további szaporodás ki van zárva: a felmerült vitás kérdést akképp véli eldöntendőnek, hogy figyelemmel az optk. 22. és 707. §-aira és a hagyatéktárgyalási páteus 158. és 174. II. §-aira a hagyaték, — amennyiben az örökhagyó az örökösök megszületendéig leendő birtoklás és haszonélvezet tárgyában eltérően nem intézkedett, — a törvényes örökösnek, illetve a végrendeleti örökösnek adandó át, az utóörökösnevezés esetéhez hasonló és a születendő örökösök javára szóló korlátozások mellett.

*

A svájci új egységes magánjogi törvénykönyv tárgyalása a szövetség tanács által befejeztetett. A népszavazás, mely alá a törvénykönyv 1907. évi december hó 10-én bocsátott, szintén kedvező eredménnyel végződött, miután már az 1898. évben megtartott népszavazással feljogosított a szövetség arra, hogy az egész magánjogot egységesen kodifikálja. Az új törvénykönyv életbelépésének napjára 1912. január 1-seje van kilátásba véve és így ezen a napon fog megszűnni a 22 kantoni külön magánjog.

*

A közjegyzőség elválasztása az ügyvédségtől Poroszországban, ahol egyedül van érvényben a közjegyzői hatáskörrel felruházott ügyvédek intézménye, tovább halad. Ez időszerint már Berlinben 10, Boroszlóban 3, Frankfurtban 2, Hannoverben, Kielben és Stettinben 1—1 önálló közjegyzőség rendszeresített és működik.

*

Osztrák joggyakorlat. Az a szabály, hogy örökösödési ügyekben, ha a hagyaték értéke 200 koronát meg nem halad, a közjegyző csak készkiadásainak megtérítését igényelheti, nem alkalmazható akkor, amikor a közjegyzői hivatalos eljárás tárgyát képező hagyaték a 200 koronát ugyan meg nem haladja, de az egész hagyaték egyébként ennél többet tesz ki. (*Osztrák legfelsőbb törvényszék 1907. december 3. 15045. sz.*) Az Ausztria-Magyarország és Németország között 1880. február 25-én megkötött hitelesítési szerződés II. pontja szerint megkivánt törvényszéki felülhitelesítéshez a közjegyző személyes jelenléte nem szükséges. (*Bécsi orsz. tvszék 1908. január 22.*) Azzal az örökös szemben, aki örökhagyónak noha régebbi végrendeletére alapítja öröklési igényét, mégis a későbbi keletű végrendeletre hivatkozó örökös utasítandó perre, miután a későbbi végrendelet időpontjában örökhagyó elmebetegség miatt gondnokság alá volt helyezve és így az a szabály, hogy miután a későbbi végrendelet hatályon kívül helyezi a korábbi, a későbbi végrendeletre hivatkozó öröklési jogcíme erősebb, egyelőre nem alkalmazható. (*Osztrák legfelsőbb törvényszék 1907. november 12.*)

*

Német joggyakorlat. Érvénytelennek mondatott ki az 1906. augusztus 12-én kelt magánvégrendelet, mert tényleg 13-án iratott és iratott alá. (*Reichsgericht 1907. május 8.*) A törvény által előírt azon kellék, hogy a végrendeleten a végrendelet „helye“ kitéssék, nincsen teljesítve azzal, ha a végrendeleten a város megjelölése nélkül utca és házszám van kitéve. (*Berlini Kammergericht 1907. november 23.*) Két örökhagyónak egy harmadik személylyel ugyanazon okiratban kötött öröklési szerződése érvényesek, mert a törvény csupán a közös végrendeletet korlátozza a házastársakra és ezen szabály az öröklési szerződésekre nem alkalmazható. (*Reichsgericht 1907. november 9.*) Az atya utáni öröklésről való lemondás azon a címen, hogy a szerződés uzsorás jelleggel bírt, meg nem támadható, mert az uzsora fogalma megkivánja a maga vagy más javára szándékolt vagyoni előnyt, az örökhagyó pedig a lemondás által vagyoni előnyt nem szerez, hanem csupán jogot arra, hogy a lemondó kötelesrészétől korlátlanul rendelkezessék hagyatékáról. (*U. a. 1907. január 28.*) A házastársak közös végrendeletükben mindkettőjük halála esetére fiukat, azon esetben pedig, ha ez akkor

már életben nem volna, ennek leszármazóit nevezték örökösül. Az asszony halála után a fiú az atyával kötött szerződéssel, saját fia javára lemondott. Leánya ezen lemondást a nagyatya halála után megtámadván, keresetének hely adatott, mert az a szabály, hogy a leszármazó lemondása saját leszármazóira is kihat, csupán a törvényes, de nem a végrendeleti öröklésre áll és így a fiú lemondása által leányának helyettes-örökös nevezése nem érinthető. (*Berlini Kammergericht 1907. február 28.*) Közös végrendeletben a túlélő házastárs által tett rendelkezések nem lévén kihirdetendők, a mindkét házastárs elhalálozása esetére részesítettek értesítése egyelőre mellőzendő. (*U. a. 1907. május 8.*) A végrendelet azon intézkedése, hogy kétség esetében a végrendeleti végrehajtó magyarázata döntő, hatálytalan. (*Reichsgericht 1907. április 29.*) Az örökösök javára szóló életbiztosítási összeg felvétele az örökség elfogadásának tekintendő. (*Berlini Kammergericht 1907. április 18.*)